

Zemkopības ministrijai piešķirto papildu līdzekļu valsts atbalstam lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi, pieprasījuma pamatojums un izlietojums

Starpziņojums

Rīga 2021

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Starpziņojums

Zemkopības ministrijai piešķirto papildu līdzekļu valsts atbalstam lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi, pieprasījuma pamatojums un izlietojums.

Datums skatāms dokumenta paraksta laika zīmogā un dokumenta numurs teksta failā.

Pārbaudes veiktas un starpziņojums sagatavots finanšu revīzijas “Par Zemkopības ministrijas 2020.gada pārskata sagatavošanas pareizību” ietvaros (Valsts kontroles Ceturtā departamenta 2020.gada 18.maija revīzijas grafiks Nr.2.4.1-14/2020) un pamatojoties uz Valsts kontroles likuma 3.panta 3.punkta c) apakšpunktu.

Vāka noformējumā izmantots attēls no tīmekļa vietnes <http://depositphotos.com>, *Challenge success concept, Author georgejmcclittle, ID 58065143*

Saturs

Kāpēc sagatavots šis starpziņojums?.....	4
Kopsavilkums	6
Valsts kontroles ieteikumi un priekšlikumi.....	8
Vispārīgā informācija par Zemkopības ministrijas atbalsta programmām lauksaimniekiem, lai mazinātu Covid-19 negatīvo ietekmi.....	9
1.nodaļa. Atbalstam, lai mazinātu Covid-19 negatīvo ietekmi, piešķirtais finansējums un tā apmēra pamatotība.....	18
2.nodaļa. Atbalsta izmaksas izvērtējums.....	27
Revīzijas raksturojums	38
1.pielikums Covid-19 krīzes seku mazināšanas atbalsta programmas saimnieciskās darbības veicējiem izstrādes hronoloģiskā secība	40
2.pielikums Valsts kontroles pārbaudītās populācijas un izlases apjoms.....	42
3.pielikums Vai Lauksaimniecības nozare Latvijā saskaras ar būtiskām grūtībām, kas radušās Covid-19 ietekmes rezultātā.....	43
Atsauces.....	49

Kāpēc sagatavots šis starpziņojums?

Kopš ir stājies spēkā 701.starptautiskais revīzijas standarts “Ziņošana par galvenajiem revīzijas jautājumiem neatkarīga revidenta ziņojumā”¹, Valsts kontrolei ir pienākums izvērtēt nepieciešamību iekļaut galvenos revīzijas jautājumus revīzijas atzinumā par finanšu pārskatiem.

Minēto standartu izpratnē galvenie revīzijas jautājumi ir jautājumi, kas saskaņā ar revidenta profesionālo spriedumu ir kārtējā perioda finanšu pārskatu revīzijas kontekstā nozīmīgi jautājumi, par kuriem ziņo revidējamās vienības vadībai un kuriem revidents ir pastiprināti pievērsis uzmanību. Par galvenajiem revīzijas jautājumiem netiek sniegts atsevišķs atzinums.

Sniegtā informācija par galvenajiem revīzijas jautājumiem kalpo kā papildinformācija potenciālajiem finanšu pārskatu lietotājiem un palīdz gūt izpratni gan par jautājumiem, kurus revidents saskaņā ar profesionālo spriedumu ir atzinis par nozīmīgākajiem jautājumiem, gan par revidējamo vienību un jomām, kurās revidējamās vienības vadība ir izdarījusi nozīmīgus spriedumus revidēto finanšu pārskatu sagatavošanas procesā. Tāpat šī informācija var kalpot potenciālajiem lietotājiem kā pamatojums turpmākai saziņai ar revidējamās vienības vadību par konkrētiem pārvaldības aspektiem, revidētajiem finanšu pārskatiem vai veikto revīziju.

Galvenais revīzijas jautājums, kas ir visnozīmīgākais visās finanšu revīzijās par ministriju un centrālo valsts iestāžu 2020.gada pārskatu sagatavošanas pareizību, ir **papildus piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai pieprasījumu pamatotība un faktiskais izlietojums.**

2020.gadā Latviju, tāpat kā visu pasauli, ir skārusi Covid-19 pandēmija. 2020.gada 12.martā Ministru kabinets pieņēma lēmumu par ārkārtējās situācijas izsludināšanu, un ārkārtējā situācija turpinājās līdz 2020.gada 9.jūnijam², bet no 2020.gada 9.novembra ārkārtējā situācija tika izsludināta atkārtoti³. Covid-19 izraisītie ārkārtējie apstākļi ietekmē valsts, sabiedrības un katra cilvēka ikdienas dzīvi gan ārkārtējās situācijas laikā, gan pēc tās. Ārkārtējās situācijas apstākļi prasa spēju ātri reaģēt un pielāgoties, kā arī rada atkāpes no ierastās kārtības. Tie prasa institūciju spēju pastiprināti koordinēt savas darbības un sadarboties savā starpā, izvairoties no juridiskā formālisma un resorisma, lai nodrošinātu valsts darbību un katra cilvēka aizsardzību ārkārtējos apstākļos.⁴

Covid-19 pandēmijas pārvarēšana un seku novēršana ir prasījusi ievērojamus valsts budžeta līdzekļus. Kopš ārkārtējās situācijas izsludināšanas Ministru kabinets saistībā ar Covid-19 radītās krīzes pārvarēšanu un seku novēršanu līdz 2020.gada 31.decembrim kopumā ir pieņēmis lēmumus par valsts budžeta līdzekļu piešķirumu un pārdali pamatfunkciju īstenošanai par 1 242 293 398 *euro* un izskatījis priekšlikumus par Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošanas līdzekļu pārdali par 499 029 112 *euro*⁵. Valsts kontrole velta īpašu uzmanību, lai izvērtētu Covid-19 pandēmijas pārvarēšanai, tās seku novēršanai un mazināšanai piešķirto valsts budžeta līdzekļu izlietojumu.

Zemkopības ministrijai laikā no 2020.gada 12.marta līdz 31.decembrim saistībā ar Covid-19 radītās krīzes pārvarēšanu, seku mazināšanu un novēršanu Ministru kabinets ir piešķīris papildu līdzekļus 45 709 594 *euro* apmērā, tajā skaitā atbalstam ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības un pārtikas nozarē 35 500 000 *euro* apmērā, lauku saimniecību riska pārvaldībai un nepārtrauktas pārejas nodrošināšanai uz 2021.-2027. gada plānošanas periodu, kā arī uzņēmumu likviditātes un naudas plūsmas saglabāšanai, 10 000 000 *euro* apmērā un lai mazinātu Covid-19 negatīvo seku ietekmi uz izglītības nozari - 709 594 *euro*. Lai finanšu revīzijā “Par Zemkopības ministrijas 2020.gada pārskata sagatavošanas pareizību” sniegtu informāciju par izvirzīto galveno revīzijas jautājumu – piešķirto papildus līdzekļu Covid-19 izplatības negatīvās ietekmes mazināšanai pieprasījumu pamatotība un

faktiskais izlietojums – Valsts kontrole veica pārbaudi un sagatavoja šo starpziņojumu **par Zemkopības ministrijai piešķirto finansējumu 35 500 000 *euro* apmērā no līdzekļiem neparedzētajiem gadījumiem⁶, kas piešķirti atbalstam ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības un pārtikas nozarē saistībā ar Covid-19 izplatības ietekmi uz tautsaimniecību.** Vērtējums par saistībā ar Covid-19 radītās krīzes pārvarēšanu piešķirtajiem 10 709 594 *euro* tiks iekļauts ziņojumā par Zemkopības ministrijas 2020.gada pārskata pareizību.

Kopsavilkums

Zemkopības ministrija jau dažas dienas pēc Ministru kabineta 2020.gada 12.martā pieņemtā rīkojuma⁷ par ārkārtējās situācijas izsludināšanu izveidoja krīzes vadības grupu, lai veiktu regulāru situācijas attīstības uzraudzību saistībā ar Covid-19 izplatības izraisīto seku ietekmi uz lauksaimniecības un pārtikas ražošanas nozarēm. Zemkopības ministrija sadarībā ar sociālajiem partneriem vienojās par noteiktu pasākumu īstenošanu lauksaimniecības produktu ražotāju un pārstrādes uzņēmumu dzīvotspējas stiprināšanai.

Ievērojot Zemkopības ministrijas apsvērumus un aprēķinus, kā Covid-19 krīze ietekmē lauksaimniekus, Ministru kabinets 2020.gada 14.aprīlī pieņēma noteikumus Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi”. Ar tiem sekojošu Ministru kabineta rīkojumu⁸ 2020.gada 17.aprīlī tika piešķirts finansējums noteikumos paredzēto trīs atbalsta programmu īstenošanai. **Finansējums līdz 35 500 000 euro bija paredzēts atbalstam ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības un pārtikas nozarē saistībā ar Covid-19 izplatības ietekmi uz tautsaimniecību⁹.**

Ar Finanšu ministrijas rīkojumiem Zemkopības ministrijai (Lauku atbalsta dienestam) tika piešķirti līdzekļi, no kuriem atbalstam ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības un pārtikas nozarē saistībā ar Covid-19 izplatības ietekmi tika izlietoti 29 443 600 euro jeb 84% no sākotnēji paredzētā maksimālā apmēra.

Analizējot Zemkopības ministrijas līdzekļu pieprasījuma aprēķinu, konstatēts, ka Zemkopības ministrijas aplēses, novērtējot iespējamo Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi uz nozari un kopējo nepieciešamo valsts finansējumu, kā arī individuālo atbalsta likmju aprēķini balstījās uz negatīvāka scenārija iestāšanos nekā vēlāk bija faktiskā situācija. Nozares ražotāju ieņēmumu faktiskais samazinājums nebija tik liels, kā ministrijas sākotnēji prognozētais - pēc krituma aprīlī – maijā tas turpmākajos mēnešos atguvās. Jāņem vērā, ka nozarei arī normālos apstākļos raksturīgas ikgadējas un sezonālas svārstības.

Tā kā Zemkopības ministrija atbalsta izmaksas gaitā pie ieņēmumu faktiskā samazinājuma, kas vairumā gadījumu bija mazāks nekā prognozēts, nepārskatīja noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem noteiktās fiksētās atbalsta likmes, ar valsts atbalsta maksājumiem ne tikai tika kompensēts noteiktais nozares ieņēmumu samazinājums, bet pat palielināti ieņēmumi salīdzinājumā ar attiecīgiem iepriekšējo gadu periodiem. Piemēram, pēc revidentu aplēses, valsts atbalsts piena lopkopības nozarē par vismaz 7,3 miljoniem euro pārsniedza ieņēmumu samazinājuma apjomu.

No lauksaimniecības nozares viedokļa neapšaubāmi pozitīvi vērtējamas Zemkopības ministrijas veiktās darbības, pieprasot salīdzinoši būtisku valsts budžeta līdzekļu apjomu, pie kam nodrošinot, ka gadījumā, ja kādā no atbalsta programmām līdzekļi netiek izlietoti, tos iespējams pārvirzīt uz citu programmu¹⁰, tādējādi saglabājot tos nozarē, nevis atmaksājot atpakaļ valsts budžetā. Zemkopības ministrijas piemērotais atbalsta primārajiem ražotājiem¹¹ lopkopības nozarē īstenošanas modelis bija nozarei labvēlīgs un ērts, jo atbalsts tika piešķirts “automātiski” – izmantojot Zemkopības ministrijas rīcībā esošos datus par lauksaimniecības dzīvniekiem un pārstrādei nodoto produkciju, nevērtējot individuālos atbalsta saņēmēja finanšu rādītājus. Šādu modeli Zemkopības ministrija izvēlējās, jo nozarē ir liels iesaistīto saimniecību skaits (atbalsts tika pieprasīts un plānots 17 000 saimniecībām, izmaksāts 9040 unikāliem atbalsta saņēmējiem) un atbalsta saņēmēju finanšu rādītāju izvērtēšana nebūtu iespējama pieņemamā laikā.

Savukārt no kopējās sabiedrības viedokļa ir kritiski vērtējama Ministru kabineta darbība, neizvērtējot, vai lauksaimniekiem sniegtais atbalsts ir līdzsvarots ar atbalstu citām nozarēm.

Sākotnēji Ministru kabineta noteikumi noteica, ka atbalsts ieņēmumu stabilizēšanai primārajiem ražotājiem piešķirams, ja attiecīgajā nozarē laikposmā no 2020.gada aprīļa līdz jūnijam ražotāju kopējie ieņēmumi samazinājušies vismaz par 20% salīdzinājumā ar piena un liellopu gaļas nozarē

līdzvērtīga perioda pēdējo trīs gadu vidējo rādītāju, savukārt cūkkopībā ar līdzvērtīgu periodu 2019.gadā.

Ar Zemkopības ministrijas sniegto argumentu¹², ka Latvijas lauksaimniekiem Covid-19 radīto grūtību pārvarēšanai jārada vienlīdzīgus un godīgus konkurences apstākļus ar Baltijas valsti, īpaši Lietuvas lauksaimniekiem piena ražošanas un gaļas liellopu audzēšanas nozarē, jau jūnijā¹³ Ministru kabineta noteikumos kritērijs atbalsta saņemšanai tika samazināts no 20% līdz 5%. Tādējādi tika nodrošināta arī atbalsta pieejamība, jo kopumā nozarē ieņēmumu samazinājums par vismaz 20% praksē neīstenojās. Vienlaikus jāpiezīmē, ka nozarei noteiktais kritērijs – ieņēmumu samazinājums noteiktos mēnešos salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem - rada objektīvu, reģistros regulāri apkopota rādītāja iespaidu, tomēr tas bija īpaši šim atbalstam Zemkopības ministrijas veikta aprēķina rezultāts. Lai gan aprēķinā tika izmantota arī objektīvi pārbaudāma informācija, daļa no aprēķinā izmantotās informācijas revidentiem nebija pārbaudāma.

Lai nodrošinātu atbalsta izmaksu un piešķirtā finansējuma izlietojumu, līdz 2020.gada 31.decembrim Ministru kabineta noteikumi Nr.219¹⁴ tika grozīti četras reizes¹⁵, attiecīgi mainot gan atbalsta nosacījumu piešķiršanas kritērijus, gan pieejamo atbalsta apmēru programmās.

Pārskatot nozaru kritērijus atbalsta saņemšanai, Zemkopības ministrija nemainīja ar iepriekš noteiktajiem atbalsta kritērijiem saistītās un uz to pamata aprēķinātās atbalsta likmes par lauksaimniecības dzīvnieku atbalstam ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem. Tādējādi, deklarējot apgrozījuma samazinājumu par 5%, arī lopkopības nozarēs, kur samazinājums bija mazāks nekā 20%, tika izmaksāts atbalsts, kas bija aprēķināts, ņemot vērā 20% apgrozījuma samazinājumu. Rezultātā atbalsts vairākās lopkopības nozarēs ne tikai pārsniedza plānoto atbalsta līmeni 70% no negūto ieņēmumu apjoma¹⁶, bet arī pārsniedza aprēķināto negūto ieņēmumu apjomu.

Jāpiezīmē, ka attiecībā uz cūkgaļas cenas kritumu, kas ir bijis kā viens no argumentiem palielināt šai nozarei pieejamo atbalsta apjomu, atbalsta periodā no jūlija līdz oktobrim, to būtiski ietekmēja ne tikai Covid – 19 izplatība, bet arī Āfrikas cūku mēra izplatība Vācijā un ar to saistītais cūkgaļas eksporta tirgus samazinājums un sekojoša pārprodukcija un cenas kritums Eiropas tirgū.

Tā kā saskaņā ar Eiropas Komisijas pamatnostādņēm¹⁷ glābšanas un pārstrukturēšanas atbalsts ir viens no visvairāk ekonomiku un konkurenci kroplojošiem valsts atbalsta veidiem, aicinām Ministru kabinetu turpmāk rūpīgāk izvērtēt nozarēm piešķirtā valsts atbalsta nosacījumus, lai novērstu tā iespējamo nelabvēlīgo ietekmi un veicinātu valsts izdevumu efektivitāti un solidaritāti.

Revidenti, izlases veidā pārbaudot Lauku atbalsta dienesta veikto atbalsta administrēšanu, nekonstatēja neatbilstības atbalsta izmaksā un secināja, ka atbalsts ir izmaksāts atbilstoši Ministru kabineta noteikumos¹⁸ noteiktajām administratīvajām prasībām. Tomēr, tā kā Zemkopības ministrija atbalsta izmaksas gaitā nepārskatīja atbalstam ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem noteiktās fiksētās atbalsta likmes, pēc aprēķina ekonomiskās būtības nav ievērota Ministru kabineta noteikumu Nr.219 prasība¹⁹, ka atbalsts ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem tiek piešķirts kā vienreizējs kompensējošs maksājums. **Ar valsts atbalsta maksājumiem ne tikai tika kompensēts pēc Zemkopības ministrijas aplēsēm noteiktais nozares ieņēmumu samazinājums, bet pat palielināti ieņēmumi salīdzinājumā ar attiecīgiem iepriekšējo gadu periodiem.** Pēc revidentu aplēses, valsts atbalsts piena lopkopības nozarē par vismaz 7,3 miljoniem euro pārsniedza ieņēmumu samazinājuma apjomu.

Atbalsts lauksaimniecības nozarei, lai mazinātu Covid-19 krīzes radīto negatīvo seku ietekmi, turpināsies arī 2021.gadā. Tāpēc svarīgi izvērtēt un ņemt vērā jau esošo pieredzi un nodrošināt pilnīgu informāciju par sniegtā atbalsta nosacījumiem un pamatojumu. Jo tikai izmantojot pilnīgu un objektīvu informāciju, Ministru kabinets lemjot par atbalsta izmaksas noteikumiem, to varēs salīdzināt ar citām nozarēm sniegto atbalstu un novērst valsts atbalsta iespējamo nelabvēlīgo ietekmi uz kopējo tautsaimniecību.

Valsts kontroles ieteikumi un priekšlikumi

Gadījumam, ja ir līdzīga situācija un nepieciešamība pēc papildu valsts budžeta atbalsta, revīzijā ir sniegti **divi** ieteikumi Zemkopības ministrijai, kurus īstenojot, tiks noteikti skaidrāki valsts atbalsta piešķiršanas kritēriji un nepieļauta noteiktā atbalsta līmeņa pārsniegšana.

Revīzijā sniegts arī viens priekšlikums Ministru kabinetam ar mērķi nodrošināt valsts izdevumu atbalsta sniegšanai efektivitāti un solidaritāti.

Vispārīgā informācija par Zemkopības ministrijas atbalsta programmām lauksaimniekiem, lai mazinātu Covid-19 negatīvo ietekmi

Lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi uz lauksaimniecības un pārtikas nozarēm, Ministru kabinets 2020.gada 14.aprīlī pieņēma noteikumus Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi” (turpmāk – Ministru kabineta noteikumi Nr.219), kas 2020.gadā paredzēja kompensējošo tiešo maksājumu atbalstu lauksaimniekiem ar kopējo finansējumu **35,5 milj. euro** apmērā.

Šo Ministru kabineta noteikumu projektu sagatavoja Zemkopības ministrija, kas jau 2020.gada 16.martā - dažas dienas pēc Ministru kabineta 2020.gada 12.martā pieņemtā rīkojuma²⁰ par ārkārtējās situācijas izsludināšanu – bija izveidojusi krīzes vadības grupu²¹ 10 personu sastāvā ar Zemkopības ministrijas valsts sekretāri un ministra biroja vadītāju tās vadībā. Grupā tika iekļauti arī ar nozari saistīto piecu nevalstisko organizāciju pārstāvji. Krīzes vadības grupas mērķis bija veikt regulāru situācijas attīstības uzraudzību saistībā ar Covid-19 izplatības izraisīto seku ietekmi uz lauksaimniecības un pārtikas nozarēm. Zemkopības ministrija sadarbībā ar sociālajiem partneriem vienojās par noteiktu pasākumu īstenošanu lauksaimniecības produktu ražotāju un pārstrādes uzņēmumu dzīvotspējas stiprināšanai.

Valsts atbalsta piešķiršana lauksaimniekiem tika saskaņota ar Eiropas Komisiju. Zemkopības ministrija sagatavoja un Latvija 2020.gada 3.aprīlī iesniedza Eiropas Komisijai pieteikumu valsts atbalsta saskaņošanai. Eiropas Komisija, izskatot pieteikumu, konstatēja, ka valsts atbalsts ir pamatots un tas ir savienojams ar starptautisko tirdzniecību, balstoties uz līgumu par Eiropas Savienības darbību, un pieņēma lēmumu apstiprināt valsts atbalstu²². Detalizēta valsts atbalsta izstrādes, saskaņošanas, apstiprināšanas, īstenošanas gaita un galvenie notikumi apkopoti 1.pielikumā.

Ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.219 piešķirtais atbalsts no valsts budžeta paredzēts Covid-19 ietekmē radušos finansiālo grūtību mazināšanai ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības un pārtikas nozarē, nodrošinot tiem apgrozāmo līdzekļu pieejamību, daļēji sedzot ienākumu samazinājumu, gatavo preču krājumu uzglabāšanas izmaksas, apgrozījuma samazinājumu, kā arī kompensējot to iznīcināto vai ziedoto produktu vērtību, kurus ārkārtējās situācijas laikā nebija iespējams izlietot ēdināšanas pakalpojuma sniegšanā izglītības iestādēs²³.

Ministru kabineta noteikumi Nr.219 paredz trīs valsts atbalsta virzienus jeb, kā šajā starpziņojumā sauktas, atbalsta programmas:

- **Atbalsts par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem;**
- **Atbalsts krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai;**
- **Atbalsts ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem.**

Atbalsta programmas lauksaimniecībai Covid-19 negatīvās ietekmes mazināšanai piešķir, administrē un uzrauga Lauku atbalsta dienests²⁴.

Ministru kabineta noteikumu Nr.219 vispārīgajā daļā noteikts, ka atbalstu var saņemt lauksaimniecības nozares sīkie (mikro), mazie un vidējie uzņēmumi²⁵ un lielie uzņēmumi²⁶, kuri 2019.gada 31.decembrī, tas ir, pirms Covid-19 uzliesmojuma, nebija nonākuši finanšu grūtībās saskaņā ar noteikumos

noteiktajām pazīmēm²⁷. Savukārt katrai programmai atvēlētā valsts budžeta finansējuma apmērs (skatīt 1.tabulu) un atbalsta piešķiršanas nosacījumi noteikti atsevišķās Ministru kabineta noteikumu Nr.219 nodaļās par katru programmu.

1.tabula

Atbalsta programmas lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi, un to sākotnēji plānotais finansējums

Nr. p.k.	Atbalsta programma	Finansējums, euro	Atbalsta saņēmēji
1.	Atbalsts par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem	Līdz 2 500 000 euro	Pārtikas uzņēmumi, pašvaldības vai izglītības iestādes, kas nodrošina ēdināšanu izglītības iestādē, un dārzena ražotāji, kas ēdinātājiem piegādā produktus
2.	Atbalsts krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai	Līdz 14 000 000 euro (maksimālais atbalsts 1 pretendētā nepārsniedz 800 000 euro ²⁸)	Mikro, mazie, vidējie un lielie saimnieciskās darbības veicēji, kas nodarbojas ar lauksaimniecības produktu pārstrādi un kas nav primāro lauksaimniecības produktu ražotāji
3.	Atbalsts ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem	Līdz 19 000 000 euro (maksimālais atbalsts 1 pretendētā nepārsniedz 100 000 euro ²⁹)	Primāro lauksaimniecības produktu ražotāji
Kopā		35 500 000 euro	

Atbalsts Covid-19 negatīvās ietekmes mazināšanai bija jāpiešķir un jāizmaksā līdz 2020.gada 31.decembrim.

2020.gadā dažādu iemeslu dēļ ar atšķirīgu pamatojumu Zemkopības ministrija četras reizes sagatavoja un Ministru kabinetā iesniedza un Ministru kabinets apstiprināja grozījumus Ministru kabineta noteikumos Nr.219 - 16.jūnijā³⁰, 11.augustā³¹, 27.oktobrī³² un 10.decembrī³³. Ar Ministru kabineta noteikumu Nr.219 grozījumiem mainīja gan nozaru kritērijus atbalsta piešķiršanai, gan atbalsta piešķiršanas periodus, gan pieejamo atbalsta apmēru katras programmas ietvaros.

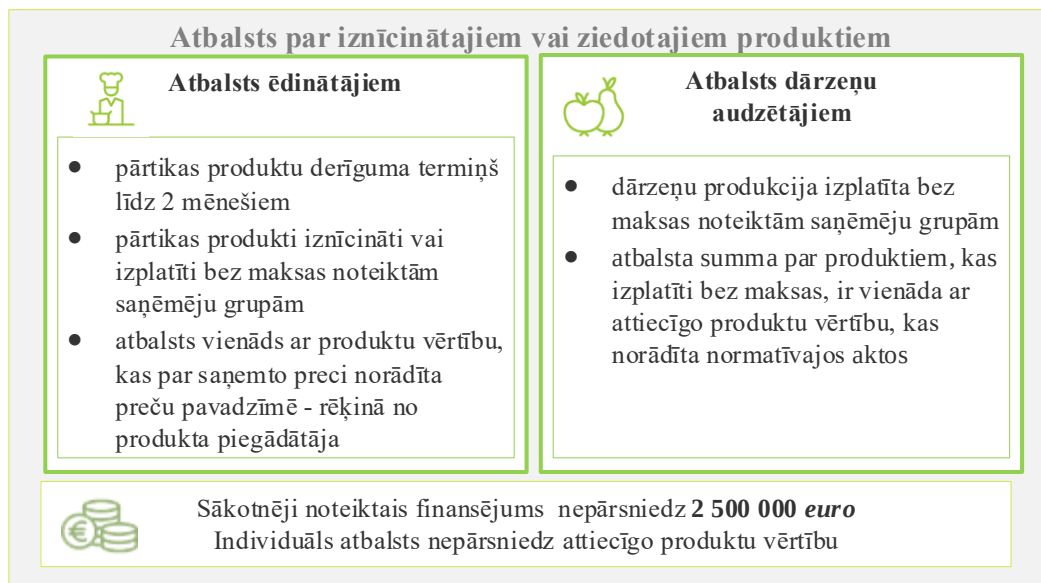
Programma “Atbalsts par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem”

Atbalstam par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem līdz 2020.gada 15.maijam varēja pieteikties:

- pārtikas uzņēmumi, pašvaldības vai izglītības iestādes, kas nodrošināja ēdināšanu izglītības iestādēs;
- dārzena ražotāji, kas ēdinātājiem piegādāja produktus, par ārkārtējās situācijas laikā³⁴ neizlietotiem pārtikas produktiem, ja tie bija paredzēti ēdināšanas nodrošināšanai pirmsskolas un vispārējās izglītības iestādēs, kurās ir pārtraukts mācību process klātienē.

Atbalstu ēdinātājam par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem piešķir vienreizēja maksājuma veidā par pārtikas produktiem ar derīguma termiņu līdz diviem mēnešiem, ja tie iznīcināti vai izplatīti bez maksas vienai vai vairākām tādām saņēmēju grupām kā sabiedriskā labuma organizācijas, stacionārās ārstniecības iestādes, ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas, patversmes un naktspatversmes, brīvības atņemšanas iestādes, zooloģiskie dārzi un dzīvnieku patversmes. Atbalsta summa par iznīcinātajiem vai bez maksas izplatītajiem produktiem ir vienāda ar

attiecīgo produktu vērtību, kas par saņemto precī norādīta produkta piegādātāja preču pavadzīmē - rēķinā (skatīt 1.attēlu).

1.attēls. Valsts atbalsta par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem izmaksas pamatnosacījumi.

Diagrammā izmantoti revidentu apkopotie dati.

Atbalsts par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem tika izmaksāts 32 918 euro apmērā deviņiem pretendentiem.

Atbalsta izmaksas gaitā, reaģējot uz zemo pieprasījumu pēc šāda veida atbalsta, tika mainīts programmai novirzāmā finansējuma apmērs, samazinot to no 2 500 000 euro līdz 35 000 euro.

Programma “Atbalsts krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai”

Atbalstam krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai līdz 2020.gada 15.jūlijam varēja pieteikties pretendents, kas ražo lauksaimniecības un pārtikas produktus (izņemot alkoholiskos dzērienus)³⁵ un pēdējā noslēgtajā gadā ir guvis ieņēmumus no šo preču ražošanas vairāk nekā 50 procentu apmērā no kopējiem ieņēmumiem.

No trim Ministru kabineta noteikumu Nr.219 atbalsta programmām šī ir vienīgā, kurā atbalsta saņemšanai noteikti nosacījumi par nodokļu parādu neesamību – atbalsta pretendents ir jābūt reģistrētam Valsts ieņēmumu dienestā kā nodokļu maksātājam, un tam 2020.gada 7.martā vai līdz iesnieguma iesniegšanas dienai nav nodokļu maksājumu un valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu parāda, kā arī tas ir reģistrēts vai atzīts Pārtikas un veterinārajā dienestā kā pārtikas aprītē iesaistīts uzņēmums, ja šī prasība attiecas uz to.

Atbalstam varēja kvalificēties, ja pretendents pārdodot gatavu preču krājumu uzņēmuma darbības pamatnozarē noteiktajā periodā (sākotnēji laikposmā no 2020.gada maija līdz jūnijam) ir palielinājis par vairāk nekā 25% salīdzinājumā ar 2019.gada attiecīgo datumu vai arī neto apgrozījums uzņēmuma darbības pamatnozarē, periodā ir samazinājies par vairāk nekā 25% salīdzinājumā ar 2019.gada attiecīgo laikposmu vai mēnesi.

Lai saņemtu atbalstu, pretendentsam bija jāsniedz pierādījumi par krājumu pieauguma apjoma vai neto apgrozījuma samazinājuma apjoma cēlonisko saikni ar Covid-19 izplatību.

Atbalstu krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai pretendents saņēma vienreizēja maksājuma veidā saskaņā ar iesniegumā norādīto izvēli:

- 20% apmērā no starpības, ko aprēķina no pārdošanai gatavu preču krājumu vērtības uzņēmuma darbības pamatnozarē noteiktajā periodā, atņemot 2019.gadā attiecīgajā datumā fiksētā krājuma vērtību
- vai
- 20% apmērā no starpības, ko aprēķina, no neto apgrozījuma vērtības uzņēmuma darbības pamatnozarē vai pieteiktajā darbības nozarē noteiktajā periodā, atņemot neto apgrozījuma vērtību 2019.gada attiecīgajā periodā.

Šajā programmā pretendents varēja saņemt arī atbalsta avansa maksājumu, kas nepārsniedz 40% no prognozētā atbalsta apmēra (skatīt 2.attēlu).

Atbalsts krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai

Atbalsts lauksaimniecības un pārtikas produktus ražojošiem uzņēmumiem

- atbalstu var saņemt, ja uzņēmumam 2020.gada martā-jūnijā vai 2020.gada jūlijā-septembrī, salīdzinot ar attiecīgo periodu 2019.gadā, palielinājušies pārdošanai gatavi preču krājumi uzņēmuma darbības pamatnozarē par vairāk nekā 25% vai samazinājis neto apgrozījums par vairāk nekā 25%
- datus apliecina ar zvērināta revidenta atzinumu
- atbalsta pretendents uz šo atbalstu var pieteikties vienu reizi
- atbalstu aprēķina 20% apmērā vai nu no preču krājumu vērtības pieauguma, vai apgrozījuma samazinājuma apmēra

Sākotnēji noteiktais finansējums nepārsniedz **14 000 000 euro**
Individuāls atbalsts nepārsniedz 800 000 euro

2.attēls. Valsts atbalsta krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai izmaksas pamatnosacījumi

Diagrammā izmantoti revidentu apkopotie dati.

Arī šajā programmā tika veikti grozījumi, precizējot atbalsta sniegšanas nosacījumus un noteikumu³⁶ redakciju:

- sākotnējais atbalsta periods no 2020.gada 1.marta līdz 15.jūlijam tika papildināts ar periodu no 15.jūlija līdz 30.oktobrim³⁷. Šajā periodā varēja pieteikties uz atbalstu tie uzņēmumi, kuriem bija vai nu 25% neto apgrozījuma kritums, vai 25% krājumu palielinājums.
- apgrozījuma krituma procents tika samazināts no 25% līdz 15%. Attiecīgi līdz 2020.gada 10.novembrim tika pagarināta pieteikšanās atbalsta saņemšanai, kā arī līdz 30.oktobrim pretendentiem, kuri bija saņēmuši atbalstu līdz likmes grozījumiem, tika dotas tiesības iesniegt pieteikumu atbalsta pārrēķinam, ņemot vērā apgrozījuma samazinājuma kritērija izmaiņas³⁸.

Kopumā atbalsts krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai tika izmaksāts 3 326 622 euro apmērā 37 pretendentiem. Ņemot vērā atbalsta izmaksas

gaitu, tika mainīts programmai atvēlētā finansējuma apjoms, samazinot to no sākotnēji noteiktajiem 14 000 000 euro līdz 7 724 000 euro³⁹.

Programma “Atbalsts ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem”

Atbalstam ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem varēja kvalificēties primāro lauksaimniecības produktu ražotāji: slaucamu govju, liellopu vai cūku ganāmpulka īpašnieki. Atbalsts bija noteikts kā vienreizējs kompensējošs maksājums par noteikumos minēto lauksaimniecības dzīvnieku.

Atšķirībā no citiem Covid-19 krīzes seku mazināšanas atbalsta instrumentiem (piemēram, dīkstāves pabalsts, aizdevumi apgrozāmajiem līdzekļiem, radošo personu atbalsts u.c.) šajā programmā galvenais atbalsta saņemšanas nosacījums noteikts visai nozarei, nevis tikai individuāliem atbalsta saņēmējiem. Attiecīgi Ministru kabineta noteikumu Nr.219 sākotnējā redakcijā paredzēts, ka:

- atbalstu ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem aprēķina un piešķir kā vienreizēju kompensējošu maksājumu par lauksaimniecības dzīvnieku, ja:
 - attiecībā uz slaucamām govīm un liellopiem nozarē ražotāju kopējie ieņēmumi 2020.gadā no aprīļa līdz jūnijam bijuši par vismaz 20% zemāki nekā attiecīgās nozares ražotāju kopējie ieņēmumi laikposmā no aprīļa līdz jūnijam vidēji iepriekšējos trijos gados⁴⁰;
 - attiecībā uz cūkām nozarē ražotāju kopējie ieņēmumi 2020.gadā no aprīļa līdz jūnijam bijuši par vismaz 20% zemāki nekā attiecīgās nozares ražotāju kopējie ieņēmumi 2019.gadā no aprīļa līdz jūnijam⁴¹.
- Zemkopības ministrija līdz 2020.gada 20.jūlijam informāciju par nozares ieņēmumu samazinājuma apmēru publicē oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis”⁴².

Par šādas pieejas nepieciešamību Zemkopības ministrija Ministru kabineta noteikumu Nr.219 anotācijā⁴³ sniegusi skaidrojumu:

Lauksaimniecības nozarēs, kurām pieejams atbalsts saskaņā ar projektu, ir iesaistītas ap 17 tūkstoši saimniecību, tādēļ ieņēmumus vērtēs nozarei vidēji, nevis katram uzņēmumam atsevišķi, pretējā gadījumā tiktu radīts ar atbalstu nesamērīgs administratīvais slogs, turklāt nozares ietvaros var būt daudzas saimniecības, kurām ieņēmumu samazinājums pārsniegs pat 30%. Tādēļ projektā ir noteikti zemāki sliekšņi grūtībām, ar kurām attiecīgie ražotāji saskartos Covid-19 ietekmē, nekā tiek piemērots citām skartajām nozarēm.

Revīzijas noslēgumā Zemkopības ministrija sniedza papildu skaidrojumu ⁴⁴:

- Tā kā lauksaimnieciskajā ražošanā nav iespējama ražošanas pārtraukšana uz laiku tā, lai ražošana netiktu apturēta neatgriezeniski, bet Covid-19 izplatības ierobežošanai ieviesto pasākumu ietekmē pazeminātās cenas un pieprasījums pēc produkcijas bija būtiski ierobežojis saimniecību piekļuvi finansiālajiem resursiem, tad, lai nodrošinātu ražošanas procesa nepārtrauktību, atbalsts lauksaimniekiem bija jāizmaksā operatīvi,
- Tā kā visās trīs atbalsttiesīgajās nozarēs (piena ražošanā, liellopu audzēšanā un cūkkopībā) darbojas liels skaits saimniecību - potenciālo atbalsta pretendentu (atbalsts tika piešķirts vairāk nekā 9 000 saimniecībām), individuālas zaudējumu izvērtēšanas gadījumā operatīva atbalsta izmaksa nebūtu iespējama, veidotos ievērojams administratīvais slogs un atbalsta izmaksa lauksaimniekiem tiktu būtiski aizkavēta.

Ministru kabineta noteikumi Nr.219 paredz arī individuālos nosacījumus atbalsta saņemšanai, piemēram:

- ganāmpulkam bija jābūt reģistrētam vienotajā zemkopības nozares informācijas sistēmā;
- dzīvniekam, par kuru tiek saņemts atbalsts, saimniecībā ir jābūt reģistrētam pirms perioda, par kuru tiek saņemts atbalsts (sākotnēji pirms 2020.gada aprīļa - jūnija);
- ir bijuši nodoti pārstrādei primārie lauksaimniecības produkti (svaigpiens vai dzīvnieks ir nokauts).

Ministru kabineta noteikumi Nr.219 paredz, ka atbalsta likme nepārsniedz 86 *euro* par slaucamu govī, 137 *euro* par gaļas šķirnes liellopu, 96 *euro* par piena šķirnes bulli un 22,15 *euro* par nobarojamu cūkū, maksimālais atbalsts vienam saņēmējam nepārsniedz 100 000 *euro*⁴⁵ (skatīt 3.attēlu).

3.attēls. Valsts atbalsta ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem piešķiršanas pamatnosacījumi.

Diagrammā izmantoti revidentu apkopotie dati.

Sākotnējā noteikumu⁴⁶ redakcija tika grozīta (skatīt 1.pielikumu) un šajā programmā tika mainīti atbalsta sniegšanas nosacījumi:

- tika mainīts nozaru ieņēmumu samazināšanās sliekšnis no 20% līdz 5%;
- tika noteikts papildu izmaksu periods – 2020.gada jūlijs–septembris par liellopiem un 2020.gada jūlijs-oktobris par nobarojamām cūkām;
- tika mainīti gaļas liellopu vecuma parametri;
- tika ieviests papildu atbalsts par sivēnmātēm.

Arī kopējā atbalsta summa šajā programmā tika mainīta – to palielinot no 19 000 000 *euro* līdz 27 741 000 *euro* (par slaucamām govīm – līdz 20 675 000 *euro*, par liellopiem – 3 166 000 *euro*, par nobarojamām cūkām – 2 500 000 *euro* un par sivēnmātēm – 1 400 000 *euro*).

2020.gada 20.jūlijā Zemkopības ministrija publicēja “Latvijas Vēstnesī” paziņojumu⁴⁷ par ieņēmumu samazinājumu lopkopības nozarēs 2020.gadā no aprīļa līdz jūnijam (skatīt 2. tabulu)

2020.gada 10.oktobrī Zemkopības ministrija publicēja paziņojumu par liellopu audzēšanas nozares ražotāju kopējo ieņēmumu izmaiņām 2020.gadā no jūlija līdz oktobrim un 2020.gada 5.novembrī Zemkopības ministrija publicēja paziņojumu par piena ražošanā nozares ražotāju ieņēmumu samazinājumu 2020.gadā no jūlija līdz septembrim (skatīt 2. tabulu)⁴⁸.

2.tabula

Ministru kabineta noteikumos noteiktie ieņēmumu samazinājuma kritēriji un “Latvijas Vēstnesī” publicētajos paziņojumos iekļautā informācija par tiem

Atbalsta veids	Sākotnēji MK noteikumos noteiktais ieņēmumu samazinājums ⁴⁹	Ieņēmumu samazinājums pēc MK noteikumu grozījumiem ⁵⁰	Ieņēmumu samazinājums atbilstoši 20.jūlija paziņojumam Latvijas Vēstnesī	Ieņēmumu samazinājums atbilstoši 19.oktobra paziņojumam Latvijas Vēstnesī	Ieņēmumu samazinājums atbilstoši 5.novembra paziņojumam Latvijas Vēstnesī
Atbalsts piena nozares lauksaimniekiem	20%	5%	9,1%	-	7,7%
Atbalsts liellopu nozares lauksaimniekiem	20%	5%	26,8%	5,2%	-
Atbalsts cūkkopības nozares lauksaimniekiem	20%	5%	11,2%	-	-

Pēc Zemkopības ministrijas publikācijas par nozares ieņēmumu samazinājumu oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis", kopumā programmas ietvaros tika izmaksāti 26,084 miljoni *euro*, sniedzot atbalstu 9040 atbalsta saņēmējiem (skatīt 3.tabulu, arī 7.tabulu). Izmaksātais atbalsta apjoms par 37% pārsniedz sākotnēji plānoto finansējumu, bet atbalstu saņēmušo saimniecību skaits ir gandrīz divas reizes mazāks par to skaitu, ko Ministru kabineta noteikumu anotācijā Zemkopības ministrija norādījusi kā saimniecību skaitu, kam būs nepieciešams šīs programmas atbalsts.

Kopsavilkums par atbalsta programmās lauksaimniekiem sniegto valsts atbalstu un izmaksātajiem līdzekļiem

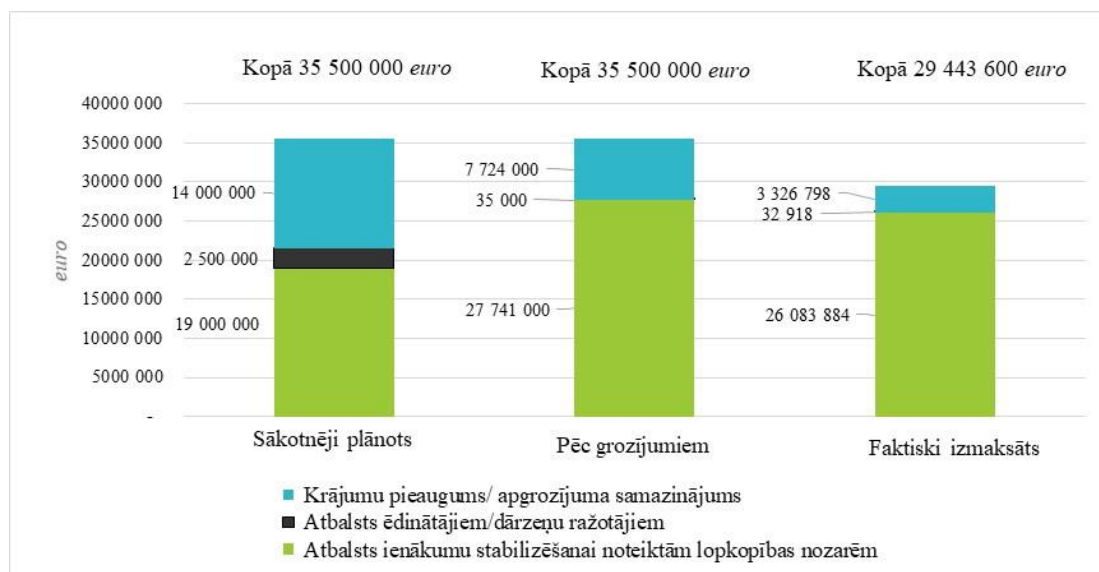
Kopumā no sākotnēji piešķirtajiem 35,5 miljoniem *euro* atbalstam lauksaimniekiem Covid-19 seku mazināšanai tika izmaksāti 29,44 miljoni *euro* jeb 83% no plānotā (skatīt 3.tabulu).

3.tabula

Plānotais un izmaksātais atbalsta apjoms

Atbalsta programma	Sākotnēji plānotais atbalsta apjoms, miljoni euro ⁵¹	Atbalsta apjoms pēc MK noteikumu grozījumiem, miljoni euro ⁵²	Atbalsta apjoms pēc MK noteikumu grozījumiem, % no sākotnēji plānotā	Faktiski izmaksāts 2020.gadā, miljoni euro	Faktiski izmaksāts % no sākotnēji plānotā	Faktiski izmaksāts % no atbalsta apjoma pēc grozījumiem
Atbalsts ēdinātājiem/dārzeņu ražotājiem	2,5	0,035	1,4%	0,033	1,3%	94%
Krājumu pieaugums/ apgrozījuma samazinājums	14	7,724	55%	3,327	24%	43%
Atbalsts ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem	19	27,741	146%	26,084	137%	94%
Tajā skaitā - atbalsts ienākumu stabilizēšanai piena nozares lauksaimniekiem	12,5	20,675	165%	20,55	164%	99%
Tajā skaitā - atbalsts ienākumu stabilizēšanai liellopu nozares lauksaimniekiem	3	3,166	106%	3,027	101%	96%
Tajā skaitā - atbalsts ienākumu stabilizēšanai cūkkopības nozares lauksaimniekiem	3,5	3,9	111%	2,507	72%	64%
tajā skaitā par nobarojamām cūkām		2,5	-	1,922		77%
tajā skaitā par sīvēnmātēm		1,4	-	0,585		42%
Kopā:	35,5	35,5	100%	29,444	83%	83%

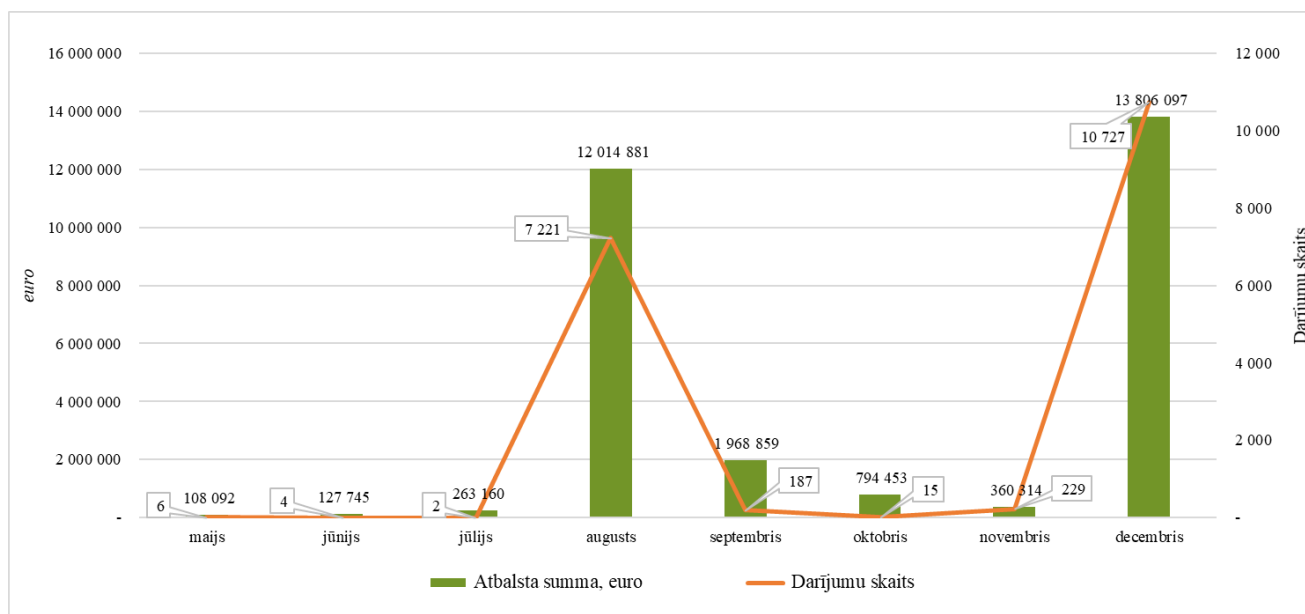
Ministru kabineta noteikumi Nr.219 pieļauj atbalsta programmai piešķirto un neizmantoto līdzekļu pārvirzīšanu un izlietošanu citai šajos noteikumos noteiktai programmai⁵³. Ievērojot faktisko izmaksu gaitu, ar grozījumiem Ministru kabineta noteikumos⁵⁴ tika mainīts piešķirto līdzekļu sadalījums pa programmām – par 46% tika palielināts finansējums atbalstam ienākumu stabilizēšanai noteiktām lopkopības nozarēm, savukārt par 76% samazināts finansējums krājumu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma programmai un par 98,6% atbalstam ēdinātājiem / dārzeņu ražotājiem (skatīt 3.tabulu un 4.attēlu).

4.attēls. Sākotnēji plānotā atbalsta izmaiņas un faktiski izmaksātais atbalsts programmās

Diagrammā izmantoti revidentu apkopoti Lauku atbalsta dienesta dati.

Attiecībā uz veikto maksājumu apjomu visvairāk līdzekļu tika izmaksāts decembrī - 13 806 097 euro un augustā - 12 014 881 euro, jo šajos mēnešos pamatā tika izmaksāts atbalsts ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem (skatīt 5.attēlu).

5.attēls. Izmaksātais atbalsts un darījumu skaits 2020.gadā pa mēnešiem

Diagrammā izmantoti revidentu apkopoti Lauku atbalsta dienesta dati.

1.nodaļa. Atbalstam, lai mazinātu Covid-19 negatīvo ietekmi, piešķirtais finansējums un tā apmēra pamatotība

Zemkopības ministrija atbalsta programmām nepieciešamā finansējuma apmēra aplēsēs piemēroja salīdzinoši negatīvu scenāriju iestāšanās varbūtību.

Faktiskā situācija, atbalsta izmaksas gaita un izmaksātās summas programmās apstiprina, ka sākotnējie Zemkopības ministrijas pieņēmumi nepiepildījās.

Attiecībā uz atbalstam par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem nepieciešamās summas aprēķinu tika pieņemts, ka atbalsts pienāksies vairāk nekā par vienu ceturto daļu no visu valstī izglītojamo ēdienreizu izmaksām attiecīgajā periodā. Šai programmai no piešķirtajiem 2,5 miljoniem *euro* atbalstam tika izlietoti 1,4%, bet pārējais pārvirzīts atbalsta programmai noteiktu nozaru ienākumu stabilizēšanai.

Kritiski vērtējamās ir Zemkopības ministrijas aplēses par to, ka atbalsts krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai ir nepieciešams 14 miljonu apmērā, jo tiks ietekmēti 40% no triju mēnešu eksporta apjoma. Faktiski tika izmaksāti 24% no šai programmai sākotnēji piešķirtā finansējuma un atlikums pārvirzīts atbalsta programmai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem ienākumu stabilizēšanai.

Atbilstoši pesimistiskajiem attīstības scenārijiem Zemkopības ministrija sākotnēji atbalsta apmēru ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem noteica, pieņemot, ka attiecīgajā nozarē laikposmā no 2020.gada aprīļa līdz jūnijam (ieskaitot) ražotāju kopējie ieņēmumi būs vismaz par 20% samazinājušies salīdzinājumā ar piena un liellopu gaļas nozarē līdzvērtīga perioda pēdējo triju gadu vidējo rādītāju, bet cūkkopībā - ar līdzvērtīgu periodu 2019.gadā. Balstoties uz šo pieņēmumu, tika noteiktas atbalsta likmes par katru lauksaimniecības dzīvnieku tādā apmērā, ka tiek kompensēti 70% no 20% ieņēmumu samazinājuma, un šīs likmes izmantotas kopējā nepieciešamā finansējuma aprēķinā. Vienlaicīgi 20% ieņēmumu samazinājums nozarē bija arī atbalsta kvalifikācijas kritērijs.

Revidentu veiktā analīze liecina, ka 2020.gada atsevišķos mēnešos – aprīlī un maijā – bija novērojams samazinājums lauksaimniecības produktu primārajā ražošanā un realizācijā, savukārt 2017., 2018. un 2019.gads bija ar labiem un kopumā augošiem lauksaimniecības nozares rādītājiem. Jāatzīmē, ka lauksaimniecība ir nozare, kam raksturīgas sezonālas un ikgadējas svārstības.

2020.gada laikā vairākkārt tika grozīti atbalstu regulējošie Ministru kabineta noteikumi Nr.219. Vēl pirms laika, kad Zemkopības ministrijai “Latvijas Vēstnesī” bija jāpublicē paziņojums par attiecīgo nozaru ieņēmumu samazinājumu, Zemkopības ministrija ar argumentu – Latvijas lauksaimniekiem Covid-19 radīto grūtību pārvarēšanai radīt vienlīdzīgus un godīgus konkurences apstākļus ar Baltijas valsti, īpaši Lietuvas, lauksaimniekiem piena ražošanas un gaļas liellopu audzēšanas nozarē - iesniedza Ministru kabinetā grozījumus par nozaru kritēriju atbalsta saņemšanai maiņu. Ieņēmumu samazinājuma kritērijs nozarē tika samazināts četras reizes – no 20% līdz 5%.

Attiecībā uz cūkgaļas cenas kritumu, kas bija kā viens no argumentiem palielināt šai nozarei pieejamo atbalsta apjomu, atbalsta periodā no jūlija līdz oktobrim, to ietekmēja ne tikai Covid – 19 izplatība, bet būtiski arī Āfrikas cūku mēra izplatība Vācijā un ar to saistītais cūkgaļas eksporta tirgus samazinājums un sekojoša pārprodukcija un cenas kritums Eiropas tirgū.

Pārskatot un atvieglot kritērijus atbalsta saņemšanai, Zemkopības ministrija nemainīja ar iepriekš noteiktajiem atbalsta kritērijiem saistītās un uz to pamata aprēķinātās atbalsta likmes lopkopības nozarēs. Tieši otrādi, ar Ministru kabineta noteikumu grozījumiem divās citās programmās pēc negatīvo scenāriju nepiepildīšanās izveidojies piešķirto finanšu līdzekļu atlikums tika novirzīts un izlietots atbalsta programmai lopkopības nozarē.

Tā kā glābšanas un pārstrukturēšanas atbalsts ir viens no visvairāk ekonomiku un konkurenci kropļojošiem valsts atbalsta veidiem, aicinām Ministru kabinetu rūpīgāk izvērtēt atbalsta piešķiršanas nosacījumus, lai novērstu iespējamo nelabvēlīgo ietekmi un veicinātu valsts izdevumu efektivitāti un solidaritāti.

Lai pieprasītu valsts atbalstu savām nozarēm Covid-19 seku mazināšanai, Zemkopības ministrija veica apsvērumus, kā Covid-19 krīze ietekmē lauksaimniekus un pārtikas ražotājus, un aprēķināja cik liela apmēra atbalsts nozarei būtu nepieciešams⁵⁵.

Saskaņā ar Zemkopības ministrijas sniegto viedokli⁵⁶:

Finansējuma aplēses tika veiktas, balstoties uz prognozēm un operatīvo informāciju no nozares ražotājiem, eksportētājiem.

Krīzes sākumā nebija iespējams paredzēt tās ilgumu un precīzi prognozēt tās ietekmi uz nozarēm. Sākotnējās indikācijas norādīja uz paredzamās krīzes dziļāku ietekmi - tika slēgtas robežas, kā rezultātā atsevišķu produktu eksports vai izejvielu imports kļuva neiespējams vai tika būtiski kavēts, kā arī atsevišķās valstīs tika ieviestas ārkārtas situācijas, kas paredzēja pārvietošanas ierobežojumus. Tāpat arī sākotnējās prognozes un informācija no ražotājiem liecināja, ka krīzei būs smagākas sekas gan ieņēmumu un apgrozījuma samazinājumā, gan pārtikas ražotājiem gatavo preču uzkrājumu pieaugumā. Tāpat, izsludinot ārkārtējo situāciju 2020. gada martā un pārtraucot klātienes mācību procesa norisi, tika sagaidīts, ka arī uzņēmumi, kas nodrošina ēdināšanas pakalpojumu izglītības iestādēm, cietīs būtiskus zaudējumus, jo, ņemot vērā pēkšņo

situācijas maiņu, nebija iespējams skolēnu ēdināšanai izlietot iepirktos vai sagatavotos produktus. Šīs prognozes apstiprināja arī pēc ārkārtējās situācijas izsludināšanas veiktā ēdinātāju un dārzeņu audzētāju aptauja.

Atbalsts par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.219⁵⁷ anotācijā norādīto atbalsta apjoms iznīcināto vai ziedoto produktu, kurus ārkārtējās situācijas laikā nebija iespējams izlietot ēdināšanas pakalpojuma sniegšanā izglītības iestādēs, vērtības kompensācijai tika noteikts, pieņemot, ka no visiem produktiem, kas ir iegādāti ēdienreīzu nodrošināšanai mācību iestādēs periodam, kad mācības nenotika ārkārtējās situācijas dēļ, apmēram ceturtdaļa jeb 27% ir produkti ar īsu uzglabāšanas termiņu, par kuru iznīcināšanu vai ziedošanu pienāktos atbalsts. Šādā veidā tika aprēķināta kopējā atbalstam nepieciešamā summa 2,5 miljoni euro.

27% no

(Ēdienreizes izmaksas x Izglītojamo skaits x Nenotikušo ēdienreīzu skaits) =

=2 500 000 euro

Izmantojot datus par pirmsskolas audzēkņu un sākumskolas skolēnu skaitu Latvijā, ēdienreizes izmaksas un nenotikušo ēdienreīzu skaitu, revidenti aprēķinā ieguva atbalstam nepieciešamo līdzekļu apjomu 1 982 920 euro apmērā jeb par 20% mazāk. Zemkopības ministrijas prognozes veiktas ar rezervi, lai liela pieprasījuma gadījumā nebūtu vairākkārt Ministru kabinetam jālūdz finansējums no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem.

Faktiskais atbalsta pieprasījums šīs programmas ietvaros bija ievērojami mazāks nekā prognozēts - **programmas ietvaros tika izmaksāts atbalsts 32 918 euro apmērā, kas veido 1,3% no sākotnēji plānotā finansējuma.** Šai programmai neizmantotais finansējums 2 467 082 euro apmērā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.219 grozījumiem⁵⁸ tika samazināts un līdzekļi tika pārvirzīti un izlietoti citai programmai - atbalstam ienākumu stabilizēšanai noteiktām lopkopības nozarēm.

Atbalsts krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.219 anotācijā⁵⁹ norādīto atbalsta apjoms krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai tika noteikts saskaņā ar Zemkopības ministrijas ekspertu⁶⁰ aplēsēm, ka grūtības nozares eksportā laikposmā no 2020.gada marta līdz jūnijam būtu attiecināmas uz eksporta piegādēm ar vērtību 71 miljons euro un konkurētspējas saglabāšanai būtu nepieciešams atbalsts 20% apmērā no apdraudētā eksporta vērtības jeb 14 miljoni euro.

Saskaņā ar Zemkopības ministrijas paskaidrojumu⁶¹:

“Zemkopības ministrijas eksperti savās aplēsēs pamatojās uz lauksaimniecības un pārtikas ražotāju un to organizāciju sniegto operatīvo informācijas par situāciju ar kravu plūsmām uz robežām (organizāciju ziņojumi par šo situāciju regulāri tika izskatīti Zemkopības ministrijas izveidotajā krīzes vadības grupā), kā arī ņemot vērā Ārlietu ministrijas sagatavoto un publicēto informāciju par valstīm, kurās konkrētajā brīdī vīrusa izplatība bija vislielākā un kurās tika ieviesti dažādi ierobežojoši pasākumi”.

Saskaņā ar Zemkopības ministrijas precizējumu⁶²:

“(Covid -19 krīzes) ietekmētais eksporta apjoms tika noteikts saskaņā ar Eiropas Savienības statistikas biroja datu bāzē publicēto informāciju par pēdējos trijos gados martā-jūnijā vidēji eksportēto dzīvnieku izcelsmes produktu (izņemot produktus, kuru ražotājiem paredzēts ienākumu stabilizēšanas atbalsts), mltrūpniecības produktu un dārzeņu, augļu pārstrādes produktu kopējo vērtību 178 miljoni euro. Saskaņā ar eksperta vērtējumu tiks ietekmēti 40% no šīs vērtības jeb 71,2 miljoni euro”.

Lai arī revidenti varēja pārbaudīt šo produktu eksporta vērtību, tomēr tiem nebija pieejami un pārbaudāmi dati, uz kuriem balstījās Zemkopības ministrijas eksperti, novērtējot ietekmēto, jeb apgrūtināto eksporta apjomu 40% apmērā no visa eksporta. Jāņem vērā, ka prognozes ir veiktas ātros tempos un, iespējams, balstījās uz subjektīviem apsvērumiem, tāpēc no revidentu viedokļa tās nav izsekojamas.

20% no

Apgrūtinātā eksporta piegāde (71 miljons euro) =

= 14 000 000 euro

Atbalsta pieprasījums arī šīs programmas ietvaros bija mazāks, nekā plānots. **Programmas ietvaros tika izmaksāts atbalsts 3 326 798 euro apmērā, kas veido 24% no sākotnēji plānotā finansējuma.** Neizmantotais finansējums 10 673 202 euro apmērā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.219 grozījumiem⁶³ tika samazināts, un līdzekļi faktiski tika pārvirzīti un izlietoti atbalstam ienākumu stabilizēšanai noteiktām lopkopības nozarēm.

Atbalsts ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.219⁶⁴ anotācijā norādīto, finansējums atbalstam ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem nepieciešamais finansējums tika aprēķināts, pamatojoties uz to, cik būtu nepieciešami līdzekļi, lai kompensētu 70% no ienākumu samazinājuma attiecīgās nozares apmēram 17 000 saimniecībām, ja ieņēmumi samazinās par 20% salīdzinājumā ar nozares iepriekšējo triju gadu vidējiem ieņēmumiem laikā no aprīļa līdz jūnijam.

70% no

(20% no (Dzīvnieku skaits x Vidējie ieņēmumi no dzīvnieka aprīlī, maijā un jūnijā 3 gados)=

= 19 000 000 euro

Pēc šiem pieņēmumiem un aprēķiniem tika noteiktas atbalsta likmes par vienu dzīvnieku un, ņemot vērā Lauksaimniecības datu centrā reģistrēto attiecīgo dzīvnieku skaitu, aprēķināta kopējā atbalstam nepieciešamā summa 19 miljoni euro.

Faktiski atbalsts tika izmaksāts 9040 unikāliem atbalsta saņēmējiem (skatīt arī 7.tabulu), tas ir ievērojami mazākam saimniecību skaitam (apmēram par 47%) nekā aprēķinos par nepieciešamā valsts atbalsta apmēru izmantoto.

Zemkopības ministrija par plānotā un faktiskā saņēmēja skaita atšķirībām sniedza šādu skaidrojumu⁶⁵:

noteikumu projekta anotācijā sniegtais trīs lauksaimniecības nozarēs (piena ražošana, liellopu audzēšana, cūkkopība) iesaistītais saimniecību kopējais skaits “ap 17 tūkstoši” aptvēra visas saimniecības, kurās 2020. gada februārī pēc LDC datiem bija reģistrēts vismaz viens attiecīgais dzīvnieks (slaucama govys vai liellops vai cūka). Tādējādi, šajā rādītājā vēl nebija ievērtēta saimniecību atbilstība atbalsta saņemšanas nosacījumiem.

Papildus norādām, ka šeit netika ievērtēts arī apstāklis, ka viena saimniecība darbojas vairāk nekā vienā attiecīgā nozarē, piemēram, gan piena ražošanā, gan liellopu audzēšanā vai cūkkopībā. Piemēram, pēc Lauksaimniecības datu centra datiem, apmēram 70% no visām saimniecībām ar reģistrētiem liellopiem darbojās piena ražošanā, bet vēl 10% saimniecību – cūkkopībā). Tādējādi viena saimniecība varēja saņemt atbalstu par visiem attiecīgajiem dzīvniekiem, taču kā atbalsta saņēmējs tā tika ieskaitīta tikai vienu reizi.

Katra lauksaimniecības dzīvnieka atbalsta likme tika noteikta tā, ka ieņēmumu 20% samazinājuma gadījumā lauksaimnieks saņem kompensāciju apmērā, kas sedz 70% no ieņēmumu krituma. Attiecīgi, ja ieņēmumu kritums ir 20%, lauksaimniekam saņemot kompensāciju 70% apmērā, rezultātā netiek kompensēti visi negūtie ieņēmumi. Tādējādi, saņemot kompensāciju, kas aprēķināta saskaņā ar attiecīgajiem nosacījumiem, lauksaimnieka faktiskajam ieņēmumu kritumam būtu jābūt 6%.

20% ieņēmumu kritums no aprīļa līdz jūnijam salīdzinājumā ar šo periodu iepriekšējos trijos gados bija arī šīs programmas Ministru kabineta noteikumos Nr.219 noteiktais atbalsta sniegšanas nosacījums katrai nozarei.

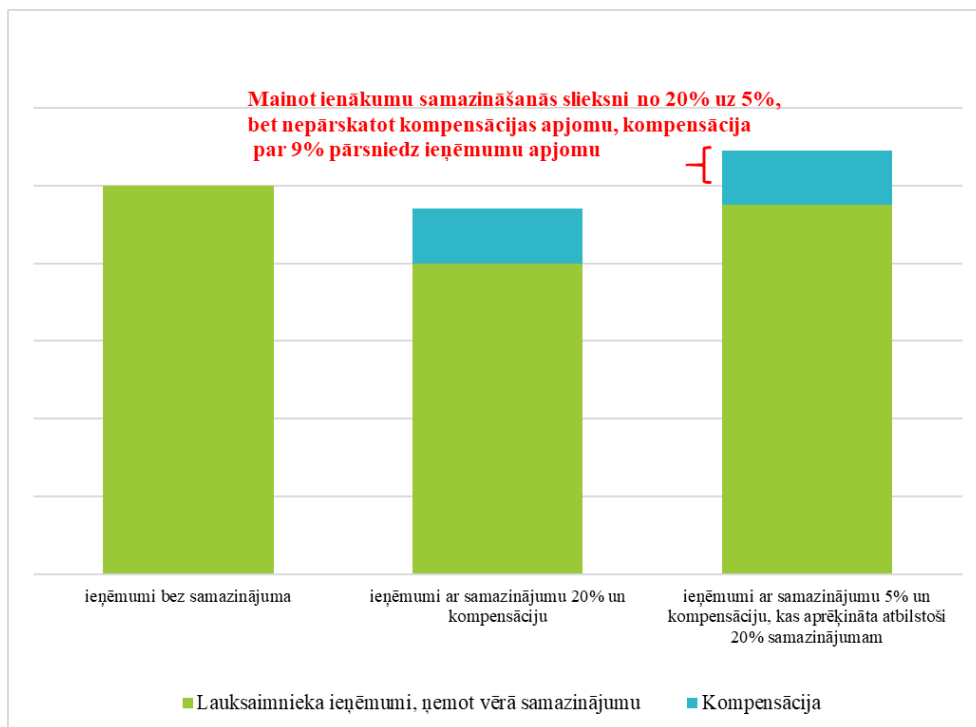
2020.gada 16.jūnijā tika veikti grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr.219⁶⁶, kā atbalsta nosacījumu piena ražošanas un liellopu nozarē mainot sākotnēji noteikto ieņēmumu samazinājumu 20% uz 5%, jeb samazinot ieņēmumu kritumu četras reizes.

Zemkopības ministrija norādīja, ka grozījumi nepieciešami, lai:

“nodrošinātu, ka Latvijas lauksaimniekiem piena ražošanas un liellopu audzēšanas nozarēs Covid-19 radīto grūtību pārvarēšanai tiek radīti vienlīdzīgi un godīgi konkurences apstākļi ar Baltijas valsti, īpaši Lietuvas, lauksaimniekiem, ņemot vērā, ka Eiropas Komisija 2020. gada 5. jūnijā, t.i., pēc tam, kad bija stājušies spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr. 219, par saderīgu ar iekšējo tirgu bija atzinusi valsts atbalstu Lietuvas piena ražotājiem un liellopu audzētājiem, ja to ieņēmumi nozarē kopumā samazinās vismaz par 5% pret attiecīgo references periodu⁶⁷”.

Ar līdzīgu motivāciju attiecībā uz cūkkopības nozari 2020.gada 11.augustā tika veikti grozījumi atbalsta nosacījumos, samazinot no 20% uz 5% sliekšni, par kādu būtu piemērojams ienākumu stabilizēšanas atbalsts⁶⁸.

Tomēr individuālās atbalsta likmes par vienu lauksaimniecības dzīvnieku, kas tika aprēķinātas, izmantojot par pamatu zaudēto ienākumu apjomu apgrozījuma samazināšanās par 20% dēļ, pārskatītas netika. Attiecīgi, mainot atbalsta nosacījumus un saglabājot nemainītas atbalsta likmes par vienu lauksaimniecības dzīvnieku, saņemtais atbalsts 5% krituma gadījumā saņēmējam radīja 9% ieņēmumu pieaugumu salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu (skatīt 6.attēlu). Tātad pie šādiem nosacījumiem, sniegtais valsts atbalsts ir ne tikai kompensācija par negūtajiem ieņēmumiem, bet arī valsts budžeta finansējums ieņēmumu palielināšanai.

6.attēls. Lauksaimnieka ieņēmumu salīdzinājums bez ieņēmumu samazinājuma, ja 20% un 5% ieņēmumu samazinājumam piemēro kompensāciju, kas aprēķināta atbilstoši ieņēmumu samazinājumam 20%

Diagrammā izmantots revidentu aprēķins.

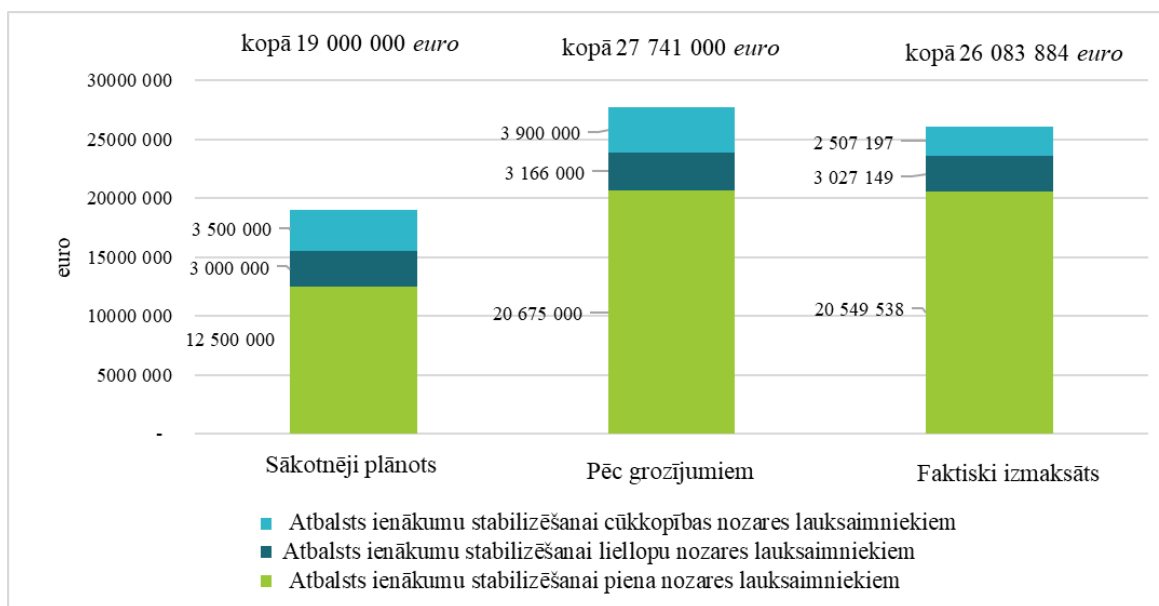
Samazinot pieļaujamo apgrozījuma samazināšanās sliekšni, kura gadījumā piemērojams atbalsts no 20% uz 5%, ir nepieciešams veikt arī grozījumus, kas nodrošina attiecīgu atbalsta likmes pārrēķinu, ja ieņēmumu kritums ir mazāks nekā sākotnēji plānotie 20%, ievērojot, ka šajā gadījumā attiecīgi samazināsies kompensējamā ieņēmumu samazinājuma vērtība.

Zemkopības ministrija Ministru kabineta noteikumu Nr.219 anotācijā⁶⁹ ir norādījusi, ka atbalsta līmenis nepārsniedz 70%. Turklāt, pārsniedzot ieņēmumu kritumu, tiek zaudēts arī atbalsta kompensējošais raksturs⁷⁰.

Piemērojot ne tikai atbalsta nosacījumu atvieglojumus, bet arī, mazāka ieņēmumu krituma gadījumā, samazinot atbalsta likmes, nozārēm aprēķinātais atbalsts būtu mazāks nekā sākotnēji plānotais.

Zemkopības ministrija, sagatavojot Ministru kabineta noteikumu Nr.219 grozījumus⁷¹, lai atvieglotu atbalsta saņemšanas nosacījumus, nepiedāvāja Ministru kabinetam attiecīgi samazināt individuāli noteiktās atbalsta likmes, kā arī nesniedza informāciju par to, kā šādas izmaiņas ietekmē kompensēto izdevumu apjomu.

Pamatojot, ka turpinās Covid -19 seku negatīvā ietekme, un ņemot vērā, ka pārējās divās programmās pieprasījums bija ievērojami mazāks nekā rezervētais finansējuma apmērs, pēc Zemkopības ministrijas ieteikuma ar Ministru kabineta noteikumu Nr.219 grozījumiem⁷² šai programmai piešķirtā finansējuma apmērs tika palielināts līdz 27,741 miljonam euro (skatīt 7.attēlu).

7.attēls. Atbalsta ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem izmaiņas un faktiski izmaksātais atbalsts (ieskaitot atbalstu sivēnmātēm).

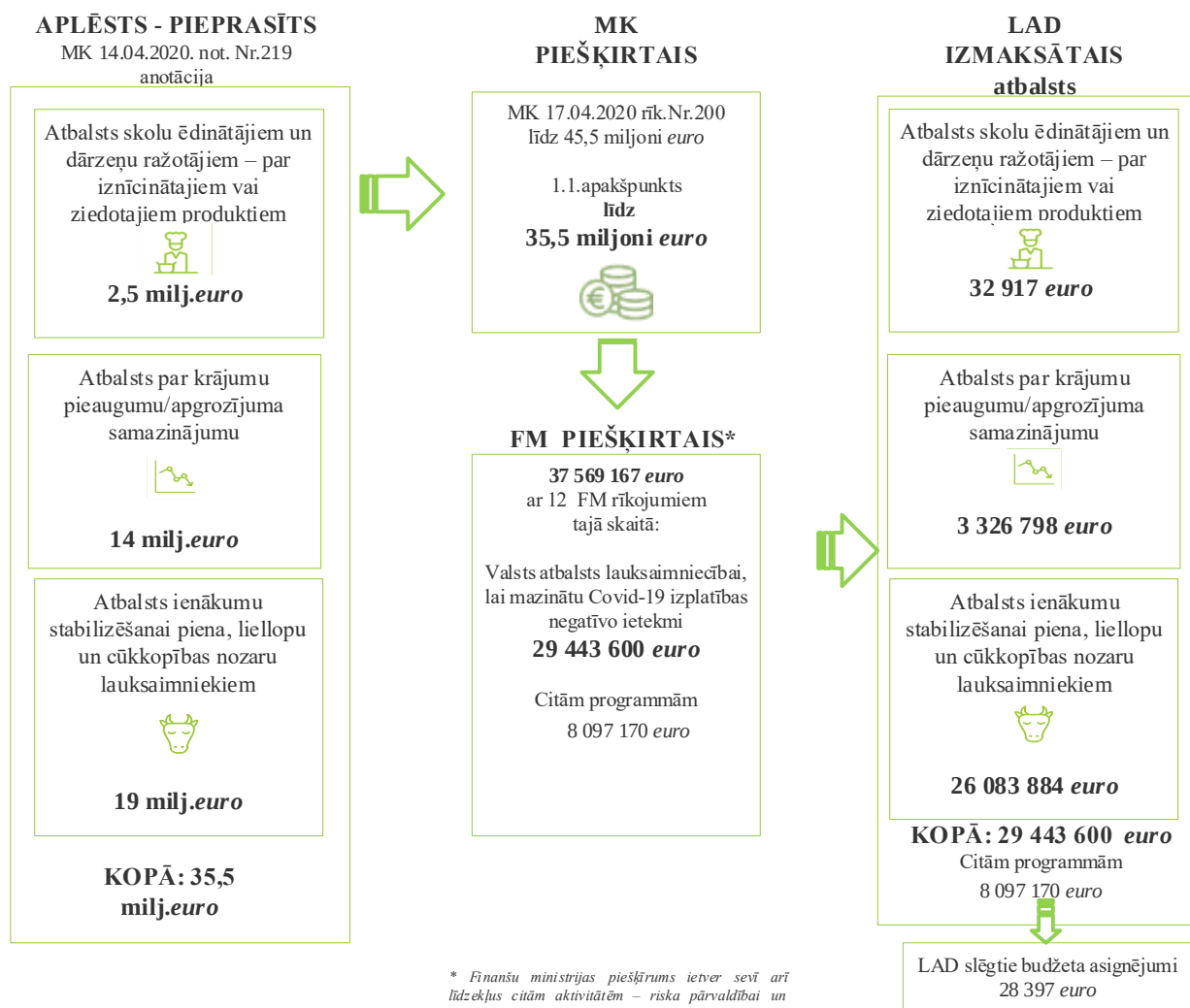
Diagrammā izmantoti revidentu apkopoti Lauku atbalsta dienesta dati.

Programmas ietvaros, līdz ar finansējuma apmēra palielināšanu, tika noteikts arī otrs atbalsta periods.

Covid-19 negatīvā ietekme uz nozaru ieņēmumu samazināšanos bija ievērojami mazāka nekā sākotnēji prognozēts, bet **programmas ietvaros izlietotais atbalsts veido 137% no sākotnēji plānotā finansējuma**. Ar Ministru kabineta noteikumu Nr.219 grozījumiem programmai atvēlētais finansējums tika palielināts līdz 27 741 000 euro, un atbalstam tika izlietoti 94% no šī palielinātā finansējuma.

Kopsavilkums par pieprasīto, piešķirto un izlietoto finansējumu lauksaimnieku un pārtikas ražotāju atbalstam

Izmantojot Ministru kabineta noteikumos Nr.219 noteikto⁷³, ka kādā programmā atlikušo finansējumu var pārvirzīt uz citu šajos noteikumos paredzēto programmu, visā 2020.gada laikā Ministru kabineta noteikumos⁷⁴ tika veikti Zemkopības ministrijas iniciēti grozījumi, lai izlietotu piešķirto finansējumu. Lai gan ienākumu kritums nozarē nebija tik liels kā prognozēts, atbalsta saņemšanas kritēriji tika mērķtiecīgi atviegloti un tika paplašināts atbalsta saņēmēju loks.

8.attēls. Piešķirtais un izmaksātais finansējums.

Diagrammā izmantots revidentu apkopotā informācija.

Glābšanas un pārstrukturēšanas atbalsta ietekme uz ekonomikas attīstību

Kopumā, vērtējot salīdzinājumā ar citām Latvijas tautsaimniecības nozarēm, lauksaimniecība un pārtikas pārstrāde no Covid -19 izraisītā ārkārtējā stāvokļa 2020.gadā cieta samērā maz.

Zemkopības ministrija izteica viedokli ⁷⁵, ka:

saistībā ar atbalsta pasākumu, kas paredzēja atbalstu konkrētām lauksaimniecības nozarēm, [..]ir jāvērtē situācija katrā konkrētajā lauksaimniecības nozarē.

Zemkopības ministrijas veiktie aprēķini par nozaru ražotāju ieņēmumu izmaiņām laikposmos kopš Covid-19 izplatības liecina par ievērojamām svārstībām, jo īpaši liellopu audzēšanā aprīļa – jūnija periodā (-26,8%) un cūkkopībā jūlija – oktobra periodā (-25,7%). Attiecībā uz cūkkopības nozari, 2020. gada novembra beigās – decembra sākumā tika sasniegti vēsturiski zemākie cūkgaļas iepirkuma cenu līmeņi kopš cenu reģistrēšanas sākuma Latvijā.

Lai arī revidenti piekrīt Zemkopības ministrijas viedoklim, ka nosakot atbalsta pasākumus, atsevišķai lauksaimniecības nozarei, ir jāvērtē konkrētā nozare, tomēr pieņemot lēmumu piešķirt līdzekļus visas ekonomikas līmenī, ir nepieciešams izvērtēt situāciju kopumā, lai varētu sniegt atbalstu nozarēm, kas ir cietušas visvairāk. Turklāt 2020.gada otrajā pusē arī šajās atbalstītajās lauksaimniecības nozarēs, pēc krituma gada sākumā, tika novērots reģistrēto rādītāju kāpums. Revidentu apsvērumus par Covid-19 ietekmi uz atsevišķām lauksaimniecības nozarēm un zināmas šaubas par Zemkopības ministrijas sniegto pamatojumu finansējuma piešķiršanai skatīt arī 3.pielikumā.

Eiropas Komisijas pamatnostādnes⁷⁶ norādīts, ka glābšanas un pārstrukturēšanas atbalsts ir viens no visvairāk kropļojošiem valsts atbalsta veidiem. Valsts atbalsts rada bezrūpīgas rīcības risku - ja uzņēmumi paļaujas uz to, ka grūtību gadījumā tie varētu tikt glābti, tie var aizrauties ar pārāk riskantām un neilgtspējīgām darbībām stratēģijām. Turklāt izredzes saņemt glābšanas un pārstrukturēšanas atbalstu var konkrētam uzņēmumam mākslīgi samazināt tā kapitāla izmaksas, radot tam nepamatotas konkurences priekšrocības tirgū.

Tāpat uzņēmumiem būtu jābūt tiesīgiem saņemt valsts atbalstu tikai tad, kad tie ir izsmēluši visus tirgus risinājumus un ja šāds atbalsts ir nepieciešams skaidri noteikta kopīgu interešu mērķa sasniegšanai. Tāpēc ir svarīgi nodrošināt, ka atbalsts tiek pieļauts vienīgi ar nosacījumiem, kas ierobežo iespējamo kaitīgo ietekmi un veicina valsts izdevumu efektivitāti.

Zemkopības ministrijai un Ministru kabinetam, sniedzot atbalstu primāro lauksaimniecības produktu ražotājiem un pārstrādātājiem, ir rūpīgi jāizvērtē sniegtā atbalsta apjoms un nosacījumi, it īpaši salīdzinot ar citām nozarēm sniegto atbalstu, lai novērstu valsts atbalsta nelabvēlīgo ietekmi uz kopējo tautsaimniecību.

Ievērojot glābšanas un pārstrukturēšanas atbalsta neviennozīmīgo ietekmi uz ekonomiku, aicinām Ministru kabinetam turpmāk rūpīgāk izvēlēties nozarēm piešķirtā valsts atbalsta nosacījumus, lai novērstu tā iespējamo nelabvēlīgo ietekmi.

Priekšlikums Ministru kabinetam

Tā kā glābšanas un pārstrukturēšanas atbalsts ir viens no visvairāk ekonomiku un konkurenci kropļojošiem valsts atbalsta veidiem, aicinām Ministru kabinetu rūpīgāk izvērtēt nozaru ministriju izvirzītos atbalsta piešķiršanas nosacījumus, lai novērstu iespējamo nelabvēlīgo ietekmi un veicinātu valsts izdevumu efektivitāti un solidaritāti starp nozarēm.

2.nodaļa. Atbalsta izmaksas izvērtējums

Revidentu pārbaudītajās programmās Lauku atbalsta dienests ir izmaksājis 29 443 424 *euro* 18 381 darījumā 9 085 klientiem. Atbalsta izmaksu administrēšanu Lauku atbalsta dienests ir nodrošinājis sava budžeta ietvaros, izmantojot vispārējās atbalsta sniegšanas procedūras un iepriekš izstrādātos tehniskos risinājumus.

Revidenti, izlases veidā pārbaudot Lauku atbalsta dienesta veikto atbalsta administrēšanu, nekonstatēja neatbilstības atbalsta izmaksā un secināja, ka atbalsts ir izmaksāts atbilstoši Ministru kabineta noteikumos⁷⁷ noteiktajām administratīvajām prasībām. Tomēr Valsts kontrole vērš uzmanību, ka Zemkopības ministrija atbilstoši faktiskajam nozares ieņēmumu samazinājuma līmenim, kas vairumā gadījumu bija mazāks nekā sākotnēji prognozēts, nepiedāvāja sagatavotajos Ministru kabineta noteikumu grozījumu projektos mainīt noteiktās atbalsta likmes un programmai nepieciešamo finansējuma apjomu.

Rezultātā atbalsts ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem nebija tikai ar kompensējošu raksturu⁷⁸ - daļa atbalsta, pēc tā ekonomiskās būtības, nodrošināja ieņēmumu palielinājumu lauksaimniekiem salīdzinājumā ar attiecīgiem iepriekšējo gadu periodiem. Saskaņā ar revidentu aplēsēm, piemēram, izmaksājot atbalstu par slaucamām govīm, kur Zemkopības ministrijas paziņotais ieņēmumu samazinājums aprīlī – jūnijā bija 9,1%, bet jūlijā - oktobrī – 7,7% , ieņēmumu samazinājums ar valsts atbalstu tika pārsniegts vismaz par 7 344 931 *euro*. Ja atbalsta pārsniegumu salīdzina ar Zemkopības ministrijas norādīto⁷⁹ atbalsta līmeni – 70% no negūtajiem ienākumiem, pārsniegums ir vismaz par 11 528 550 *euro*.

Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests sākotnēji bija publicējuši informāciju par pretendentiem, kas ir saņēmuši atbalstu tikai atbilstoši Komisijas regulā⁸⁰ noteiktajam publiskošanas pienākumam. Pozitīvi vērtējams, ka kopš 2021.gada 19.marta Lauku atbalsta dienesta mājas lapā tiek publicēta informācija par visiem atbalsta saņēmējiem.

Lauku atbalsta dienesta veiktā atbalsta administrēšana

Lauku atbalsta dienests, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi, kā valsts atbalstu lauksaimniekiem un pārtikas ražotājiem ir izmaksājis 29 443 424 *euro* 18 381 darījumā 9085 klientiem (skatīt 4. tabulu).

4.tabula

Lauku atbalsta dienesta veiktā valsts atbalsta administrēšana

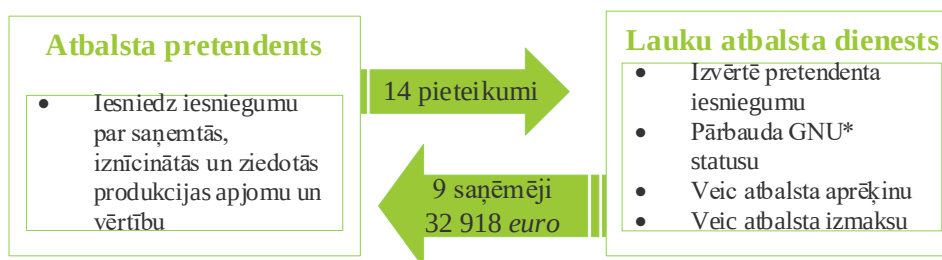
Programma	Izmaksātā summa, euro	Pieteikumu skaits	Darījumu skaits	Unikālo klientu skaits	Noraidīto pieteikumu skaits	Pārsūdzību skaits	Atprasīts finansējums, skaits
Atbalsts par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem	32 918	14	9	9	5	0	0
Atbalsts krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai	3 326 798	65	42	36	28	4	5
Atbalsts ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem	26 083 884	na	18 330	9 040	na	5	1
Kopā	29 443 600	na	18 381	9 085	37	5	6

Atbalsta izmaksu administrēšanu Lauku atbalsta dienests ir nodrošinājis sava budžeta ietvaros, neprasot papildu finansējumu.

Valsts kontrole, izlases veidā pārbaudot 115 darījumus 4 221 497 euro vērtībā, kas ir 14% apmērā no izmaksātā atbalsta monetārās vērtības, nekonstatēja neatbilstības Ministru kabineta noteikumos Nr.219 individuāliem atbalsta saņēmējiem izvirzītajiem administratīvajiem kritērijiem⁸¹ (skatīt 2.pielikumu).

Atbalsts par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem

Lauku atbalsta dienests pieteikumus atbalstam par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem pieņēma līdz 2020.gada 15.maijam, un atbalsts pēc pieteikuma izvērtēšanas, tika piešķirts vienreizēja maksājuma veidā. Atbalsta piešķiršanas shēmu skatīt 9.attēlā.

9.attēls. Atbalsta par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem piešķiršanas shēma

Diagrammā izmantoti revidentu apkopotu Lauku atbalsta dienesta dati. *GNU – grūtībās nonācis uzņēmums

Kopumā programmā atbalsta piešķiršanai par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem tika saņemti 14 pieteikumi. Atbalsts par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem tika izmaksāts deviņiem pretendentiem 32 918 euro apmērā (skatīt 5.tabulu).

Lauku atbalsta dienests noraidīja piecus pieteikumus par kopējo summu 28 308,71 euro, jo tie neatbilda atbalsta piešķiršanas nosacījumiem. Lauku atbalsta dienests nesaņēma pārsūdzības par atteikumiem.

Par šajā programmā⁸² paredzēto atbalstu dārzenų ražotājiem Lauku atbalsta dienests nesaņēma nevienu pieteikumu.

Valsts kontrole atbalsta programmā par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem pārbaudīja visus deviņus atbalstītos darījumus 32 918 *euro* vērtībā jeb 100% apmērā no izmaksātā atbalsta vērtības. Revidenti nekonstatēja neatbilstības izvirzītajiem atbalsta izmaksas kritērijiem un secināja, ka programmā izmaksas ir veiktas atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr.219⁸³.

5.tabula

Lauku atbalsta dienesta veiktās izmaksas atbalsta programmā par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem

Atbalsta programma	Unikālo klientu skaits	Darījumu skaits	Izmaksātā atbalsta kopsumma, <i>euro</i>	Atbalsta vidējā vērtība, <i>euro</i>	Lielākā izmaksātā summa, <i>euro</i>	Mazākā izmaksātā summa, <i>euro</i>
Atbalsts par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem	9	9	32 918	3 658	11 405	360

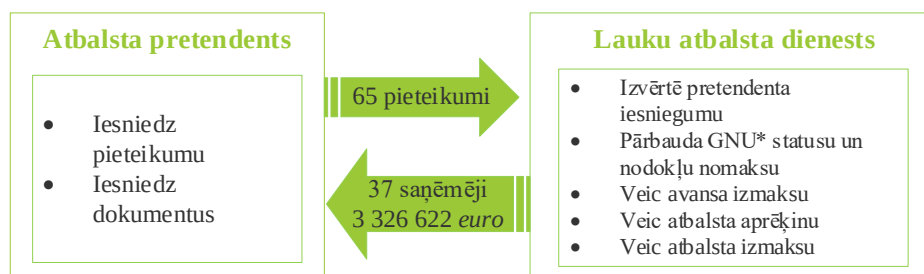
Atbalsta finansējums tika samazināts no sākotnēji plānotajiem 2 500 000 *euro* uz 35 000 *euro*, neizlieto to finansējumu pārvirzot atbalstam ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem.

Atbalsts krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai

Lauku atbalsta dienests pieteikumus krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai pieņēma līdz 2020.gada 10.novembrim.

Faktiski, ievērojot izmaiņas tiesību aktos izveidojās trīs termiņi, kuros varēja pieteikties šai programmai. No 2020.gada 1. marta līdz 15. jūlijam un no 15.jūlija līdz 30.oktobrim varēja pieteikties uz atbalstu tie uzņēmumi, kuriem bija 25% vai nu neto apgrozījuma kritums, vai krājumu palielinājums. Stājoties spēkā 2020.gada 27.oktobrī veiktajiem Ministru kabineta noteikumu grozījumiem⁸⁴, apgrozījuma kritums vai krājumu palielinājuma procenti tika samazināti līdz 15%. Vienlaicīgi, līdz 2020.gada 10.novembrim tika pagarināta pieteikšanās atbalsta saņemšanai.

Atbalsta piešķiršanas shēmu skatīt 10.attēlā.

10.attēls. Atbalsta krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai piešķiršanas shēma

Diagrammā izmantoti revidentu apkopotu Lauku atbalsta dienesta dati. *GNU – grūtībās nonācis uzņēmums

Lai kvalificētos atbalstam, pretendents Lauku atbalsta dienestā bija jāiesniedz:

- iesniegums ar pavaddokumentiem, kas apliecina saistību ar Covid-19 izplatīšanās mazināšanai noteiktajiem ierobežojumiem;
- atbalsta aprēķins (atbilstoši Lauku atbalsta dienesta mājaslapā publicētajai formai);
- informācija par faktisko krājumu apjoma palielinājumu vai neto apgrozījuma samazinājumu pārskata periodā;
- grāmatvedības dokumentācija par krājumu palielinājumu vai neto apgrozījuma samazinājumu;
- kopsavilkums par sadarbības un eksporta līgumiem, t.sk. kurus ietekmē Covid-19 izplatība;
- operatīvā bilance, peļņas un zaudējumu aprēķins, kas atspoguļo situāciju ar pārdošanai gataviem preču krājumiem vai neto apgrozījumu pārskata 2020.gada periodā un 2019.gada martā, aprīlī, maijā un jūnijā vai attiecīgi jūlijā, augustā, septembrī;
- zvērināta revidenta ziņojums atbilstoši likumam (ja attiecas)⁸⁵, kas iekļauj norādījums uz visiem apstākļiem vai notikumiem, kuriem zvērināts revidents vēlas pievērst uzmanību, zvērināta revidenta viedokli par to, vai Lauku atbalsta dienestā iesniegtā informācija atbilst finanšu pārskatam, tā ir patiesa un izsekojama un vai, ņemot vērā revīzijas laikā gūtās ziņas un izpratni par klientu un tā darbības vidi, nav identificētas būtiskas neatbilstības, un norāde par jebkuru šādu būtisku neatbilstību raksturu.

Pirms atbalsta aprēķina Lauku atbalsta dienests izvērtēja atbalsta saņēmēju, vai tam nav piemērojams grūtībās nonākušā uzņēmuma statuss saskaņā ar noteikumiem⁸⁶.

Ja pretendents varēja iesniegt pamatotu informāciju, tas varēja pieprasīt avansa maksājumu, kas nepārsniedz 40 procentus no prognozētā atbalsta apmēra. Ja galīgais atbalsta aprēķins bija mazāks, pretendents iepriekš izmaksātā avansa summa bija jāatmaksā.

Lauku atbalsta dienests veica atbalsta pretendenta iesniegto dokumentu izvērtēšanu, izmantojot gan publiskā sektorā pieejamo informāciju (Valsts ieņēmumu dienesta apkopotie dati par pretendentu), gan savā rīcībā esošo pretendenta informāciju no tā dalības citos projektos, gan pretendentam pieprasīto papildus grāmatvedības informāciju.

Programmā atbalstam krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai tika saņemti 65 pieteikumi. Atbalstu saņēma 37 pretendenti, un tiem kopā tika izmaksāti 3 326 622 *euro* (skatīt 6.tabulu).

Pēc dokumentu izskatīšanas Lauku atbalsta dienests, kā neatbilstošus atbalsta saņemšanas nosacījumiem, noraidīja 28 pieteikumus jeb 43% no pieteikumu skaita par atbalstu 2 277 760 *euro* apmērā. Lauku atbalsta dienests par atteikumu saņēma četras pārsūdzības par summu 453 824 *euro*, kuras Lauku atbalsta dienesta direktors atzina par nepamatotām.

Tā kā šajā programmā bija iespējama avansu izmaksa, piecos gadījumos tika atprasīti un saņemti iepriekš izmaksātie līdzekļi par kopējo summu 119 112 *euro*.

Attiecībā uz grūtībās nonākušā uzņēmuma statusu, revidenti konstatēja, ka Lauku atbalsta dienests vienā izlasē iekļautā gadījumā bija pieņēmis lēmumu par atbalsta piešķiršanu uzņēmumam, kurš 2019.gada 31. decembrī un arī lēmuma pieņemšanas brīdī bija ar grūtībās nonākušā uzņēmuma pazīmēm. Bet lēmuma pieņemšanas brīdī jau bija veikti grozījumi Eiropas Komisijas paziņojumā "Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā", kas paredzēja atvieglojumu mazajiem uzņēmumiem grūtībās nonākušā statusa noteikšanā, un atbalsta izmaksas brīdī jau bija veikti grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr.219⁸⁷, tāpēc atbalsts vērtējams kā atbilstošs noteikumiem.

6.tabula

Lauku atbalsta dienesta veiktās izmaksas atbalsta programmā “Atbalsts krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai”

Atbalsta veids	Unikālo klientu skaits	Darījumu skaits	Izmaksātā atbalsta kopsumma, euro	Atbalsta vidējā vērtība, euro	Lielākā izmaksātā summa, euro	Mazākā izmaksātā summa, euro
Atbalsts krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai	36	52	3 326 798	92 411	662 098	491

Valsts kontroles revidenti atbalsta programmā “Atbalsts krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai” pārbaudīja 28 darījumus 2 810 478 euro vērtībā jeb 84% apmērā no izmaksātā atbalsta vērtības. Valsts kontrole nekonstatēja neatbilstības izvirzītajiem atbalsta izmaksas kritērijiem un secināja, ka izmaksas ir veiktas atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr.219⁸⁸.

Atbalsts ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem

Atbalstu ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem aprēķināja un piešķīra kā vienreizēju kompensējošu maksājumu par noteiktu lauksaimniecības dzīvnieku.

Lai saņemtu atbalstu, pretendents nebija jāsniedz pieteikums Lauku atbalsta dienestā. Atbalsts tika piešķirts automātiski, ja izpildījās:

- nozarei noteiktais kritērijs par ieņēmumu samazinājumu;
- individuāliem pretendentiem noteiktie kritēriji, pamatojoties uz Lauksaimniecības datu centrā reģistrēto informāciju par pretendenta rīcībā esošo ganāmpulku.

Atbalsta piešķiršanas shēmu skatīt 11.attēlā.

11.attēls. Atbalsta ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem piešķiršanas shēma

Diagrammā izmantoti revidentu apkopoti Lauku atbalsta dienesta dati. *GNU – grūtībās nonācis uzņēmums

Noteiktām lopkopības nozarēm noteiktie kritēriji

MK noteikumi Nr.219 sākotnējā redakcija paredzēja, ka atbalstu ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem piešķir, ja:

- attiecībā uz slaucamām govīm un liellopiem nozarē ražotāju kopējie ieņēmumi 2020. gadā no aprīļa līdz jūnijam bijuši par vismaz 20% zemāki nekā attiecīgās nozares ražotāju kopējie ieņēmumi laikposmā no aprīļa līdz jūnijam vidēji iepriekšējos trijos gados⁸⁹;
- attiecībā uz cūkām nozarē ražotāju kopējie ieņēmumi 2020. gadā no aprīļa līdz jūnijam bijuši par vismaz 20% zemāki nekā attiecīgās nozares ražotāju kopējie ieņēmumi 2019. gadā no aprīļa līdz jūnijam⁹⁰.

Zemkopības ministrija līdz 2020. gada 20. jūlijam informācija par nozares ieņēmumu samazinājuma apmēru bija jāpublicē oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis"⁹¹.

Ar Ministru kabineta noteikumu Nr.219 grozījumiem⁹² ieņēmumu samazinājuma prasība no 20% tika samazināta līdz 5%, un ar grozījumiem⁹³ tika ieviests jauns papildu atbalsta termiņš – no jūlija līdz oktobrim.

2020.gada 20.jūlijā Zemkopības ministrija publicēja "Latvijas Vēstnesī" paziņojumu⁹⁴ par ieņēmumu samazinājuma apmēriem lopkopības nozarēs, paziņojot, ka nozares ražotāju kopējie ieņēmumi 2020. gadā no aprīļa līdz jūnijam:

- piena ražošanā bija samazinājušies par 9,1% salīdzinājumā ar nozares ražotāju kopējiem ieņēmumiem laikposmā no aprīļa līdz jūnijam vidēji iepriekšējos trijos gados,
- liellopu audzēšanā bija samazinājušies par 26,8% salīdzinājumā ar nozares ražotāju kopējiem ieņēmumiem laikposmā no aprīļa līdz jūnijam vidēji iepriekšējos trijos gados;
- cūkkopībā bija samazinājušies par 11,2% salīdzinājumā ar nozares ražotāju kopējiem ieņēmumiem 2019. gadā no aprīļa līdz jūnijam.

2020.gada 10.oktobrī Zemkopības ministrija publicēja paziņojumu, ka

- liellopu audzēšanā nozares ražotāju kopējie ieņēmumi 2020.gadā no jūlija līdz oktobrim bija samazinājušies par 5,2% salīdzinājumā ar nozares ražotāju kopējiem ieņēmumiem laikposmā no jūlija līdz septembrim vidēji iepriekšējos trijos gados.

2020.gada 5.novembrī Zemkopības ministrija publicēja paziņojumu, ka

- piena ražošanā nozares ražotāju kopējie ieņēmumi 2020.gadā no jūlija līdz septembrim bija samazinājušies par 7,7% salīdzinājumā ar nozares ražotāju kopējiem ieņēmumiem laikposmā no jūlija līdz septembrim vidēji iepriekšējos trijos gados⁹⁵.

Visi augstākminētie Zemkopības ministrijas paziņojumi bija pamats valsts atbalsta maksājumu veikšanai par attiecīgajiem lauksaimniecības dzīvniekiem.

Lai arī nozarei noteiktais kritērijs - ieņēmumu samazinājums attiecīgajā nozarē noteiktajā periodā, sākotnēji šķiet objektīvs un izmērāms, tomēr revidenti konstatēja, ka tas tā nav. Balstoties uz publiski pieejamiem datiem, tas nav pārbaudāms un izvērtējams.

Informācija par lauksaimniecības nozaru ieņēmumu izmaiņām laika periodos netiek sistemātiski apkopota un uzkrāta. Zemkopības ministrijas rīcībā nav precīzas un pilnīgas informācijas par nozaru ieņēmumiem attiecīgajos mēnešos. Saskaņā ar Zemkopības ministrijas sniegto informāciju⁹⁶ daļa ieņēmumu novērtēšanā izmantoto datu ir iestāžu rīcībā un tie tiek regulāri

publicēti⁹⁷, savukārt pārējā aprēķinos izmantotā informācija netiek publicēta, un to Zemkopības ministrija ieguva pēc pieprasījuma, tajā skaitā no attiecīgās nozares ražotājiem un nevalstiskajām organizācijām⁹⁸. Aplēse par nozares ieņēmumiem gan attiecībā uz pagājušajiem periodiem, gan uz nākotnes prognozēm tiek veikta izmantojot modelēšanu, kas ietver arī nepārbaudāmu informāciju un pieņēmumus.

Revidenti veica Zemkopības ministrijas iesniegto aprēķinu⁹⁹ pārbaudi. Attiecībā uz piena ražošanas nozari bija iespējams publiskos avotos iegūt datus, kas tika izmantoti aprēķinā, un revidentu aprēķinā iegūtā vērtība sakrita ar Zemkopības ministrijas publicēto. Savukārt pārbaudīt aprēķinu, kā tika iegūts ieņēmumu samazinājums liellopu audzēšanā un cūkkopībā, nebija iespējams, jo daļa no aprēķinā izmantotajiem datiem bija iegūti no pašām nozarēm un tie nebija pārbaudāmi. Ievērojot, ka paziņojumā "Latvijas Vēstnesī"¹⁰⁰ noteiktais ieņēmumu samazinājums liellopu audzēšanas nozarē 2020.gadā no jūlija līdz oktobrim bija 5,2%, un tas bija tuvu MK noteikumos noteiktajai robežvērtībai (5%), pastāv risks, ka neprecizitāte šajā aprēķinā izmantotajos datos ir pieļāvusi nepamatota atbalsta izmaksas.

Sabiedrībai tika radīts priekšstats par precīza un novērtējama kritērija izmantošanu atbalsta piešķiršanai. Lai gan tā noteikšanā tiek izmantota arī objektīvi pārbaudāma informācija, daļa no aprēķinā izmantotās informācijas revidentiem, kā arī citiem interesentiem, nebija objektīvi pārbaudāma.

Zemkopības ministrija sniedza šādu informāciju¹⁰¹ par aprēķinos izmantoto informāciju un modelēšanu:

Nozares ražotāju ieņēmumu novērtēšanai tika izmantotie dati, kas valstī tiek apkopoti, pamatojoties uz attiecīgu spēkā esošo tiesisko regulējumu. Lai ieņēmumu novērtējums maksimāli aptvertu visus produkcijas realizācijas ceļus (tostarp, kautuve, dzīvu dzīvnieku eksports), datus, ko šāds tiesiskais regulējums neaptver, bija jāiegūst papildus, iesaistot attiecīgo nozaru nevalstiskos partnerus.

Modelēšana ir viens no statistiskās analīzes elementiem, kas tiek plaši pielietota arī statistikas aprēķinos, pētījumos un tml. analītiskos materiālos plašāka aptvēruma datu ieguvei. Vienlaikus norādām, ka no nozares ražotājiem un organizācijām tika iegūta relatīvi neliela daļa aprēķinos izmantoto datu, turklāt, šie dati ir reprezentatīvi katrā attiecīgajā nozarē, tādēļ ir pamatoti uzskatīt, ka aprēķinu rezultāti objektīvi un reprezentatīvi atspoguļo situāciju nozares saimniecībās kopumā.

Individuālie kritēriji

Atbalsta maksājuma apjomu attiecīgajam pretendētājam aprēķināja Lauku atbalsta dienests atbilstoši Lauksaimniecības datu centrā reģistrēto dzīvnieku skaitam. Atbalsta maksājums tika veikts par visiem reģistrētajiem dzīvniekiem pēc tam, kad Zemkopības ministrija publicēja paziņojumu par ieņēmumu samazinājuma apjomu attiecīgajā nozarē.

Piešķirot atbalstu par slaucamām govīm, Lauku atbalsta dienests pārbaudīja, vai no 2020.gada 1.aprīļa līdz 30.jūnijam un vai no 2020.gada 1.jūlija līdz 30.septembrim pretendētājam Lauksaimniecības datu centrā bijušas reģistrētas vismaz trīs slaucamas govīs un piens pārdots piena pārstrādātājam.

Piešķirot atbalstu par gaļas šķirņu vai šādu šķirņu krustojumā iegūtu liellopu un par piena šķirņu vai kombinētās (piena un gaļas) šķirnes vīriešu kārtas liellopu, Lauku atbalsta dienests pārbaudīja, vai tas izaudzēts saimniecībā¹⁰² un realizēts 2020.gadā no aprīļa līdz jūnijam vai 2020.gadā no jūlija līdz septembrim un realizācijas brīdī liellopa vecums ir sasniedzis vismaz sešus mēnešus.

Piešķirot atbalstu par nobarojamām cūkām, Lauku atbalsta dienests pārbaudīja, vai saskaņā ar Lauksaimniecības datu centrā reģistrēto informāciju nobarojamā cūka 2020.gadā no aprīļa līdz jūnijam vai 2020.gadā no jūlija līdz oktobrim realizēta kautuvei vai nosūtīta uz kautuvi nokaušanai.

Piešķirot atbalstu par sivēnmātēm, Lauku atbalsta dienests pārbaudīja, vai saskaņā ar Lauksaimniecības datu centrā reģistrēto informāciju sivēnmāte novietnē ir reģistrēta pēc stāvokļa 2020.gada 30.jūnijā vai pēc stāvokļa 2020.gada 31.oktobrī.

Pirms atbalsta aprēķina Lauku atbalsta dienests izvērtēja atbalsta saņēmēju, vai tam nav piemērojams grūtībās nonākušā uzņēmuma statuss saskaņā ar noteikumiem¹⁰³.

Aprēķinot atbalstu pretendētam, Lauku atbalsta dienests izmantoja Ministru kabineta noteikumus Nr.219 noteiktās maksimālās likmes par lauksaimniecības dzīvnieku. Vēršam uzmanību, ka tās tika aprēķinātas, ņemot par pamatu 20% ieņēmumu samazinājumu nozarēs, kas daļēji kompensējams.

Ievērojot to, ka pārējās divās programmās neprecīzo prognožu dēļ netika izlietots ievērojams apjoms valsts budžeta līdzekļu, kopējā atbalsta summa šai programmai tika palielināta no sākotnējiem 19 000 000 *euro* uz 27 741 000 *euro* (skatīt 7.attēlu). Lai nodrošinātu visu programmai pieejamo līdzekļu izmaksu, tika atviegloti atbalsta saņemšanas nosacījumi, bet arī tika noteikts papildus periods atbalsta izmaksai – Ministru kabineta noteikumos Nr.219 noteiktais maksājums par lauksaimniecības dzīvnieku, ja tas vēl bija reģistrā, tika veikts gan par periodu no 2020.gada aprīļa līdz jūnijam, gan par periodu no 2020.gada jūlija līdz oktobrim. Viens atbalsta pretendents varēja saņemt atbalstu katrā periodā par vienu un to pašu dzīvnieku. Lauku atbalsta dienests arī otrajā izmaksu kārtā izmantoja maksimālās likmes par lauksaimniecības dzīvnieku¹⁰⁴.

Lauku atbalsta dienests, pirms atbalsta izmaksas pārbaudīja, vai aprēķinātais atbalsts nepārsniedz maksimāli pretendētam noteikto atbalsta summu -100 000 *euro*¹⁰⁵. Kopumā 31 gadījumā, aprēķinātais atbalsts pārsniedza noteikto maksimālo summu un atbalsta summa tika ierobežota.

Kopumā atbalsts ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem tika izmaksāts 26 083 884 *euro* apmērā 9040 atbalsta saņēmējiem (skatīt 7.tabulu).

Lauku atbalsta dienests saņēma iesniegumus no četriem klientiem, kam nebija izmaksāts atbalsts, ar lūgumu izmaksāt atbalstu par slaucamām govīm. Šiem visiem klientiem atbalsta izmaksas tika atteiktas, jo saimniecības neatbilda atbalsta saņemšanas nosacījumiem.

Lauku atbalsta dienests no viena klienta saņēma arī pārsūdzību par atbalsta summu, pārsūdzība tika apmierināta, papildus piešķirot atbalstu par vienu slaucamu govī 86 *euro* apmērā. Lauku atbalsta dienests ir atprasījis un atguvis no viena klienta nepamatoti izmaksātu atbalstu par vienu govī 86 *euro* apmērā.

7.tabula

Lauku atbalsta dienesta veiktās izmaksas atbalsta programmās atbalstam ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem

Dzīvnieku/atbalsta veids	Unikālo klientu skaits ¹⁰⁶	Darījumu skaits	Izmaksātā atbalsta kopsumma, euro	Atbalsta vidējā vērtība, euro	Lielākā izmaksātā summa, euro	Mazākā izmaksātā summa, euro
Slaucamas govīs	5 106	9 988	20 549 538	2 057	100 000	9
Liellopi (gaļas šķirņu liellopi)	3 779	4 982	2 451 341	492	40 826	137
Liellopi (piena vai kombinētu šķirņu liellopi)	1 979	2 165	575 808	266	20 544	96
Nobarojamas cūkas	105	156	1 921 814	12 319	100 000	22
Sivēnmātes	607	1 039	585 384	563	39 400	40
Kopā	11 576	18 330	26 083 884	1 423	100 000	9

Ievērojot to, ka pārējās divās programmās neprecīzu prognožu dēļ netika izlietots ievērojams apjoms valsts budžeta līdzekļu, kopējā atbalsta summa šai programmai tika palielināta no sākotnējiem 19 000 000 euro uz 27 741 000 euro (skatīt 7.attēlu). Lai nodrošinātu visu programmai pieejamo līdzekļu izmaksu, tika atviegloti atbalsta saņemšanas nosacījumi, gan samazinot ieņēmumu samazinājuma apjomu, gan paplašinot saņēmēju loku. Tika noteikts arī papildu periods atbalsta izmaksai – Ministru kabineta noteikumos Nr.219 noteiktais maksājums par lauksaimniecības dzīvnieku, ja tas vēl bija reģistrā, tika veikts gan par periodu no 2020.gada aprīļa līdz jūnijam, gan par periodu no 2020.gada jūlija līdz oktobrim.

Valsts kontrole atbalsta programmā ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem izlases veidā pārbaudīja 78 darījumus 1 378 101 euro vērtībā jeb 5% apmērā no izmaksātā atbalsta vērtības, Valsts kontrole nekonstatēja neatbilstības šādiem Ministru kabineta noteikumos Nr.219¹⁰⁷ izvirzītajiem atbalsta izmaksas kritērijiem:

- Lauku atbalsta dienests ir pārliecinājies, ka saņēmējam nav grūtībās nonākuša uzņēmuma statusa;
- Lauku atbalsta dienests ir veicis atbalsta aprēķinu atbilstoši Lauksaimniecības datu centra reģistrētajai informācijai par attiecīgo dzīvnieku, ievērojot tā vecuma un citus parametrus;
- Lauku atbalsta dienests ir ievērojis noteikto maksimālo kopējā atbalsta apjomu vienam saņēmējam;
- Lauku atbalsta dienests ir veicis atbalsta izmaksas līdz 2020.gada 31.decembrim, nepārkāpjot kopējo izmaksājamā atbalsta apjomu.

Vai, izmaksājot valsts atbalstu ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem, tika nodrošināts tā kompensējošais raksturs un ievērots noteiktais atbalsta līmenis

Programmā ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem tika noteikta fiksēta atbalsta likme par dzīvnieku. Atbalsta likme tika noteikta tā, lai 20% ienākumu samazināšanās gadījumā kompensētu 70% no ieņēmumu krituma jeb 20% ieņēmumu kritumu gadījumā tika piemērota 70% atbalsta līmenis.

Pēc mazāka ienākuma samazināšanās līmeņa noteikšanas, nesamazinot noteikto atbalsta likmi, tika pieļauta atļautās atbalsta līmeņa pārsniegšana, kā arī pieļauta tāda atbalsta izmaksa, kas pārsniedza atbalsta likmes aprēķinā ietverto ieņēmumu kritumu. Pārsniedzot noteikto ieņēmumu kritumu, atbalsts pēc tā ekonomiskās būtības, nav ar kompensējošu raksturu¹⁰⁸.

Revidenti veica modelēšanu, izmantojot reālos datus par Lauku atbalsta dienesta izmaksāto atbalstu par slaucamām govīm un ievērojot Zemkopības ministrijas paziņojumā “Latvijas Vēstnesī” noteikto, ka piena nozares ražotāju kopējie ieņēmumi 2020. gadā no aprīļa līdz jūnijam bija samazinājušies par 9,1% salīdzinājumā ar nozares ražotāju kopējiem ieņēmumiem laikposmā no aprīļa līdz jūnijam vidēji iepriekšējos trijos gados¹⁰⁹. Revidenti secināja, ja ir šāds zaudējumu līmenis, fiksētajai atbalsta likmei par slaucamu govī būtu jābūt 39 *euro* (nevis 86 *euro*, kā tika aprēķināts ievērojot ienākumu samazināšanos par 20%), un tad lauksaimniekiem tiktu kompensēti 70% ieņēmumu samazinājuma. Tādējādi, revidenti aprēķināja, ka, lai nodrošinātu atbalsta līmeni 70% apmērā, par slaucamām govīm būtu izmaksājams atbalsts 9 761 778 *euro* apmērā, nevis 21 290 328 *euro*, kā tika izmaksāts.

Attiecīgi ir secināms, ka atbalsts piena ražošanā pārsniedz noteikto atbalsta līmeni vismaz par 11 528 550 *euro*. 2020.gadā periodā no jūlija līdz septembrim, kā norādīts Zemkopības ministrijas paziņojumā “Latvijas Vēstnesī”¹¹⁰, piena ražošanā nozares ražotāju kopējie ieņēmumi bija samazinājušies par 7,7%. Attiecīgi par šo periodu, lai nodrošinātu atbalsta līmeni, atbalsta likmei būtu jābūt zemākai par 39 *euro*. Revidenti, aprēķina vienkāršības pēc, piemēroja atbalsta likmi 39 *euro* abiem periodiem.

Ievērojot to, ka piena ražošanā pie 9,1% nozares ražotāju kopējo ieņēmumu krituma, pretendentiem, kuriem faktiski tika izmaksāts atbalsts, viss aprēķinātais zaudētais ienākums būtu 13 945 397 *euro* $((9\,761\,778/70)*100 = 13\,945\,397)$, jāsecina ka visa summa, kas izmaksāta virs ieņēmumu samazinājuma apmēra – vismaz 7 344 931 *euro* – pēc tā ekonomiskās būtības, ir nevis zaudējumu kompensācija, bet gan piena ražotāju ieņēmumu palielinājums uz valsts budžeta rēķina. Tas nozīmē, ka daļai izmaksātā atbalsta par piena lopkopību nav kompensējoša rakstura, kā to paredz Ministru kabineta noteikumi Nr.219¹¹¹. Arī liellopu nozarē periodā no jūlija līdz oktobrim ieņēmumu samazinājums (5,2%) bija mazāks nekā kompensācijas aprēķinos izmantotais, un cūkkopības nozarē tas bija mazāks visā periodā (11,2%).

Informācijas publicēšana par Lauku atbalsta dienesta veiktajiem administrēšanas pasākumiem

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.219¹¹², Lauku atbalsta dienests nodrošina informācijas publicēšanu, ievērojot Komisijas regulas¹¹³ noteiktās publicitātes pasākumu prasības.

Saskaņā ar Komisijas regulu¹¹⁴ dalībvalsts nodrošina, ka, attiecībā uz atbalsta saņēmējiem, visaptverošā valsts vai reģionāla līmeņa valsts atbalsta tīmekļa vietnē publicē informāciju par katru individuālu atbalsta piešķirumu, kas pārsniedz 60 000 *euro* saņēmējiem, kuri darbojas primārās lauksaimnieciskās ražošanas jomā vai 500 000 *euro* saņēmējiem, kuri darbojas tādās jomās kā lauksaimniecības produktu pārstrāde, lauksaimniecības produktu tirdzniecība, mežsaimniecības nozare. Informācija ir jāpublicē sešu mēnešu laikā no atbalsta piešķiršanas dienas Komisijas regulā¹¹⁵ noteiktajā standartizētajā veidā, kas nodrošina efektīvas meklēšanas un lejupielādēšanas funkcijas.

Šāda informācija ir publicēta Komisijas mājas lapā¹¹⁶, tomēr Latvijas interneta resursos revīzijas laikā informācija nebija ērti pieejama, bet Komisijas mājas lapā publicētā informācija nesniedz pilnu informāciju par programmās izmaksāto kopējo atbalstu.

2021.gada februāra beigās Lauku atbalsta dienests ir publicējis Zemkopības ministrijas mājas lapā konspektīvu informāciju par visām trīs programmām kopā. Kopš 2021.gada 19.marta Lauku atbalsta dienesta mājas lapā¹¹⁷ ir pieejama informācija par individuāliem atbalsta saņēmējiem .

Ieteikumi

Lai novērstu glābšanas un pārstrukturēšanas atbalsta nelabvēlīgo ietekmi uz konkurenci un lai veicinātu valsts līdzekļu izlietošanas efektivitāti, kā arī lai nepārsniegtu noteikto atbalsta līmeni, aicinām Zemkopības ministriju, turpmāk piešķirot atbalstu lauksaimniecības nozarei:

- nodrošināt pilnīgu informāciju par atbalsta izmaksas kritērijiem;
- nodrošināt atbalsta izmaksas periodā atbalsta apmēra sasaisti ar negūto ieņēmumu apjomu nevis papildus ieņēmumu piešķiršanu.

Revīzijas raksturojums

Revīzijas mērķis

Revīzijas mērķis ir pārbaudīt gada pārskatu – vai Zemkopības ministrijas konsolidētais 2020.gada pārskats visos būtiskajos aspektos sniedz skaidru un patiesu priekšstatu par Zemkopības ministrijas finansiālo stāvokli, tā izmaiņām un darbības finansiālajiem rezultātiem un naudas plūsmu gadā, kas noslēdzās 2020.gada 31.decembrī, un vai tas ir sagatavots atbilstoši Latvijas Republikā spēkā esošo normatīvo aktu prasībām.

Revīzijas mērķis ietver pārbaudzi veikšanu par **papildus piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai pieprasījumu pamatotību un faktisko izlietojumu**, ko Valsts kontrole ir izvirzījusi par galveno revīzijas jautājumu 701.starptautiskā revīzijas standarta “Ziņošana par galvenajiem revīzijas jautājumiem neatkarīga revidenta ziņojumā” izpratnē.

Šajā starpziņojumā ir apkopota informācija par veiktajām pārbaudēm Zemkopības ministrijā un Lauku atbalsta dienestā par **papildus piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai pieprasījumu pamatotību un faktisko izlietojumu**.

Juridiskais pamatojums

Pārbaudes veiktas un starpziņojums sagatavots finanšu revīzijas “Par Zemkopības ministrijas 2020.gada pārskata sagatavošanas pareizību” ietvaros (Valsts kontroles Ceturtā departamenta 2020.gada 18.maija revīzijas grafiks Nr.2.4.1-14/2020) un pamatojoties uz Valsts kontroles likuma 3.panta 3.punkta c) apakšpunktu.

Revidentu atbildība

Valsts kontrole ir atbildīga par revīzijas vadību, pārraudzību, veikšanu, starpziņojuma sagatavošanu, kas pamatojas uz revīzijas laikā gūtiem atbilstošiem, pietiekamiem un ticamiem revīzijas pierādījumiem. Revīzija veikta saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem starptautiskajiem revīzijas standartiem. Saskaņā ar šiem standartiem revīzijas grupa ievēro ētikas prasības un pārbaudi plāno un veic, lai iegūtu pietiekamu pārliecību, ka papildus piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai pieprasījums ir pamatots un faktiskais izlietojums atbilst piešķiruma mērķim.

Revidējamās vienības atbildība

Zemkopības ministrija ir atbildīga par to, lai nodrošinātu, ka papildus piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai pieprasījums ir pamatots un faktiskais izlietojums atbilst piešķiruma mērķim.

Revīzijas apjoms

Revīzijas gaitā Valsts kontrole veica pārbaudes procedūras par laikposmā no 2020.gada 12.marta līdz 31.decembrim papildu 35 500 000 *euro* apmērā piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai pieprasījuma pamatotību un faktiskā izlietojuma atbilstību piešķiruma mērķim.

Valsts kontrole vērš uzmanību, ka šī starpziņojuma ietvaros nav veiktas pārbaudes par šādiem atbalstiem, kuriem tika piešķirti finanšu līdzekļi no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem”:

- lauku saimniecību riska pārvaldībai un nepārtrauktas pārejas nodrošināšanai 2021.–2027.gada plānošanas periodā piešķirtais finansējums no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem¹¹⁸ 5 000 000 *euro* apmērā. Ievērojot to, ka izmaksas šajā programmā tika veiktas 2020.gada decembra beigās, informācija par šo finanšu līdzekļu izlietojumu tiks atklāta finanšu revīzijas ziņojumā;

- uzņēmumu likviditātes un naudas plūsmas saglabāšanai Latvijas Lauku attīstības programmā 2014.–2020.gadam uzsāktu investīciju projektu īstenošanai un finansiālā sloga mazināšanai lauku saimniecībām un uzņēmumiem piešķirtais finansējums no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem¹¹⁹ 5 000 000 *euro* apmērā. Ievērojot to, ka izmaksas šajā programmā tika veiktas 2020.gada decembra beigās, informācija par šo finanšu līdzekļu izlietojumu tiks atklāta finanšu revīzijas ziņojumā;
- lai atbilstoši Ministru kabineta 2020.gada 11.augusta noteikumiem Nr.520 “Grozījumi Ministru kabineta 2004.gada 24.augusta noteikumos Nr.740 “Noteikumi par stipendijām”” palielinātu stipendiju skaitu un apmēru pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības (koledžas), bakalaura un maģistra līmeņa studijām valsts augstskolās un koledžās un mazinātu Covid-19 krīzes radīto negatīvo seku ietekmi uz izglītības nozari, no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem¹²⁰ Zemkopības ministrijai tika piešķirti 202 745 *euro*. Informācija par šo finanšu līdzekļu izlietojumu tiks atklāta finanšu revīzijas ziņojumā;
- lai nodrošinātu 2020.gadā nepieciešamo finansējumu pedagogu minimālās algas likmes paaugstināšanai līdz 790 *euro* ar 2020.gada 1.septembri, no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem¹²¹ Zemkopības ministrijai tika piešķirti 5327 *euro*.

Šajā starpziņojumā norādītā informācija par galveno revīzijas jautājumu – papildus piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai pieprasījumu pamatotība un faktiskais izlietojums – apkopotā veidā tiks iekļauta arī Valsts kontroles ziņojumā un atzinumā par Zemkopības ministrijas 2020.gada pārskata sagatavošanas pareizību, kā arī tiks izmantota finanšu revīzijā par “Par Latvijas Republikas 2020.gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem”.

Sektora vadītājs

U.Kalniņš

Departamenta direktore

I.Vilka

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI
PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

1.pielikums

Covid-19 krīzes seku mazināšanas atbalsta programmu lauksaimniecībai izstrādes un īstenošanas gaita hronoloģiskā secībā

Datums	Notikums
12.03.2020.	Ministru kabinets izsludina ārkārtējo situāciju ¹²²
19.03.2020.	Zemkopības ministrija izveido krīzes vadības grupu ¹²³
19.03.2020.	Eiropas Komisija pieņem paziņojumu "Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā" ¹²⁴
03.04.2020.	Latvija nosūta Eiropas Komisijai saskaņošanai paziņojumu par plānoto atbalsta shēmu lauksaimniecībā
14.04.2020.	Apstiprināti Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumi Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi"
16.04.2020.	Saņemts Eiropas Komisijas saskaņojums - Eiropas Komisijas lēmums Nr. SA56932 (2020/N) (2020.gada 16.aprīlis) par valsts atbalsta procedūru ¹²⁵
17.04.2020.	Ar Ministru kabineta 2020.gada 17.aprīļa rīkojuma Nr.200 "Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem"" 1.1.apakšpunktu piešķirts finansējums programmām
30.04.2020.	Pieņemts Eiropas Komisijas lēmums Nr. SA57125 (2020/N) (2020.gada 30.aprīlis) par valsts atbalsta procedūru ¹²⁶
12.05.2020.	Lauku atbalsta dienests veic pirmo atbalsta maksājumu programmā "Atbalsts krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai"
16.06.2020.	Tiek veikti pirmie grozījumi atbalsta sniegšanas kārtībā – pieņemti Ministru kabineta 2020.gada 16.jūnija noteikumi Nr.395 "Grozījumi Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumos Nr.219"
06.07.2020.	Pieņemts Eiropas Komisijas lēmums SA57802 (2020/N) (2020.gada 6.jūlijs) Papildinājums valsts atbalsta shēmai SA57125 ¹²⁷
20.07.2020.	Zemkopības ministrijas paziņojums "Latvijas Vēstnesī" par ieņēmumu samazinājuma apmēru noteiktās lopkopības nozarēs (piena ražošanā, liellopu audzēšanā un cūkkopībā) ¹²⁸
11.08.2020.	Tiek veikti otrie grozījumi atbalsta sniegšanas kārtībā – pieņemti Ministru kabineta 2020.gada 11.augusta noteikumi Nr.517 "Grozījumi Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumos Nr.219"
27.08.2020	Lauku atbalsta dienests veic pirmo atbalsta maksājumu programmā "Atbalsts par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem"
27.08.2020	Lauku atbalsta dienests veic pirmo atbalsta maksājumu programmā "Atbalsts ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem"
01.10.2020.	Pieņemts Eiropas Komisijas lēmums SA58728 (2020/N) (2020.gada 1.oktobris) Papildinājums valsts atbalsta shēmai SA58123 ¹²⁹
19.10.2020.	Zemkopības ministrijas paziņojums "Latvijas Vēstnesī" par ieņēmumu samazinājuma apmēru liellopu audzēšanā ¹³⁰

Datums	Notikums
27.10.2020.	Tiek veikti trešie grozījumi atbalsta sniegšanas kārtībā – pieņemti Ministru kabineta 2020.gada 27.oktobra noteikumi Nr.655 “Grozījumi Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumos Nr.219”
05.11.2020.	Zemkopības ministrijas paziņojums “Latvijas Vēstnesī” par ieņēmumu samazinājuma apmēru piena ražošanā ¹³¹
11.11.2020.	Pieņemts Eiropas Komisijas lēmums SA59305 (2020/N) (2020.gada 11.novembris) ¹³² Papildinājums valsts atbalsta shēmai SA58728
10.12.2020.	Tiek veikti ceturkie grozījumi atbalsta sniegšanas kārtībā – pieņemti Ministru kabineta 2020.gada 10.decembra noteikumi Nr.745 “Grozījumi Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumos Nr.219”
15.12.2020.	Pieņemts Eiropas Komisijas lēmums SA59865 (2020/N) (2020.gada 15.decembris) Papildinājums valsts atbalsta shēmai SA59305 ¹³³
31.12.2020.	Atbalsta programmas noslēdzās - izmaksāti 29,44 miljoni <i>euro</i> 9086 klientiem

2.pielikums

Valsts kontroles pārbaudītās populācijas un izlases apjoms

Atbalsta programma	Populācijas apjoms (darījumu skaits)	Populācijas summa, euro	Vidējais darījuma apjoms, euro	Izlases apjoms (darījumu skaits)	Izlases summa, euro	pārbaudīts finanšu apjoms, %
Atbalsts par iznīcinātajiem vai ziedotajiem produktiem	9	32 918	3658	9	32 918	100%
Atbalsts krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai	42	3 326 798	79 205	28	2 810 478	84%
Atbalsts ienākumu stabilizēšanai noteiktu lopkopības nozaru lauksaimniekiem	18 330	26 083 884	1423	78	1 378 101	5%
Kopā	18 381	29 443 600	1602	115	4 221 497	14%

3.pielikums

Vai lauksaimniecības nozare Latvijā saskaras ar būtiskām grūtībām, kas radušās Covid-19 ietekmes dēļ

Covid-19 krīzes kopējā ietekme uz lauksaimniecības nozari

Covid-19 vīrusa izraisīto ierobežojumu dēļ 2020.gada pavasarī visā Eiropā, kas ir Latvijas eksporta tirgi, palielinājās pieprasījums pēc dažādiem produktiem, ko noteica iedzīvotāju vēlme mājās veidot pārtikas un citu pirmās nepieciešamības preču uzkrājumus. Tomēr šāds īslaicīgs pieprasījuma kāpums neizraisa straujas izmaiņas pārtikas izejvielu tirgū, jo Latvijas pārtikas ražotāji bija izveidojuši vērā ņemamus izejvielu uzkrājumus, kas tiem ļautu elastīgi piemēroties tirgus pieprasījumam un saražot nepieciešamos produktus.

Ilgtermiņā Covid-19 krīze varētu ietekmēt atsevišķu valstu lauksaimniecības nozari, kas lielā mērā saistīts ar vīrusa ierobežošanas pasākumiem un viesstrādnieku trūkumu. Tas vairāk skartu valstis, kurās lauksaimniecības joma vairāk balstās uz darbaspēku no ārvalstīm – Vācija, Francija un Spānijas dienvidu reģioni. Latvijas zemnieku saimniecībās masveida viesstrādnieku ieviešana līdz šim nav notikusi. Turklāt lauku darbu sekmīgai izpildei palīdzēja arī agrā pavasara iestāšanās 2020.gadā, kas nozīmē, ka darbu lauksaimnieki varēja sākt laikus. Stabīlā pieprasījuma un veiksmīgās darba plānošanas dēļ Latvijas lauksaimnieki 2020.gadā ir labākā situācijā, salīdzinot ar citām Eiropas valstīm.

Saskaņā ar *Luminor* bankas eksperta¹³⁴ teikto Covid-19 ietekme uz lauksaimniecības nozari ir gan pozitīva, gan negatīva – no vienas puses, par pāris centiem ir samazinājusies piena iepirkuma cena, kas negatīvi ietekmē attiecīgo nozari, bet, no otras puses, ir samazinājušās cenas degvielai, kas lauksaimniecības biznesā sastāda lielu daļu no izdevumiem. Tika izteikta prognoze, ka 2020.gads lauksaimniecībā nebūs sliktāks par 2019.gadu.

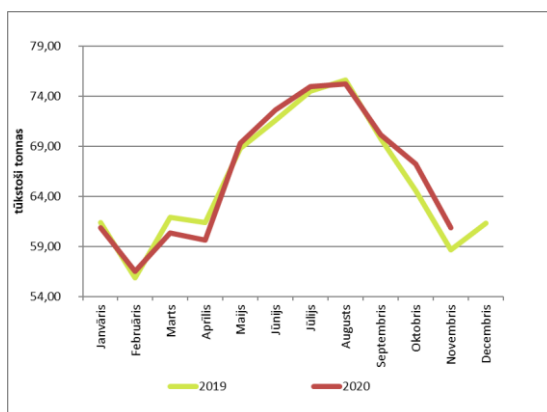
To apstiprina arī turpmākā situācijas attīstība. Piemēram saskaņā ar publicēto informāciju¹³⁵, govs liemeņa iepirkuma cena 2021.gada janvārī Latvijā bija par 2,1% lielāka nekā pērn decembrī un vidējā liellopu gaļas cena periodā no 2020.gada februāra līdz 2021.gada janvārim, salīdzinājumā ar analoģisku periodu pirms gada, ES ir sarukusi par 2,35%, bet Latvijā cena ir palielinājusies par 0,5%.

Savukārt par piena pārstrādi, Latvijas Piensaimnieku centrālās savienības vadītājs Jānis Šolks saka¹³⁶: “Analizējot 2020.gada provizoriskos piena pārstrādē sasniegtos rezultātus, konstatējam, ka visās produktu grupās vērojams apjoma pieaugums, salīdzinot ar 2019.gadu. Tātad, neskatoties uz īpašo situāciju pasaulē, nozare kopumā turpina strādāt veiksmīgi.”

Covid-19 ietekme uz primāro lauksaimniecības produktu ražošanu

Lai pārlicinātos par Covid-19 pandēmijas ietekmi uz svaigpiena tirgu, revidenti apkopoja statistikas informāciju par savākto svaigpienu, svaigpiena tirgus cenas izmaiņām Eiropā un svaigpiena tirgus cenas izmaiņām Latvijā kopš 2014.gada.

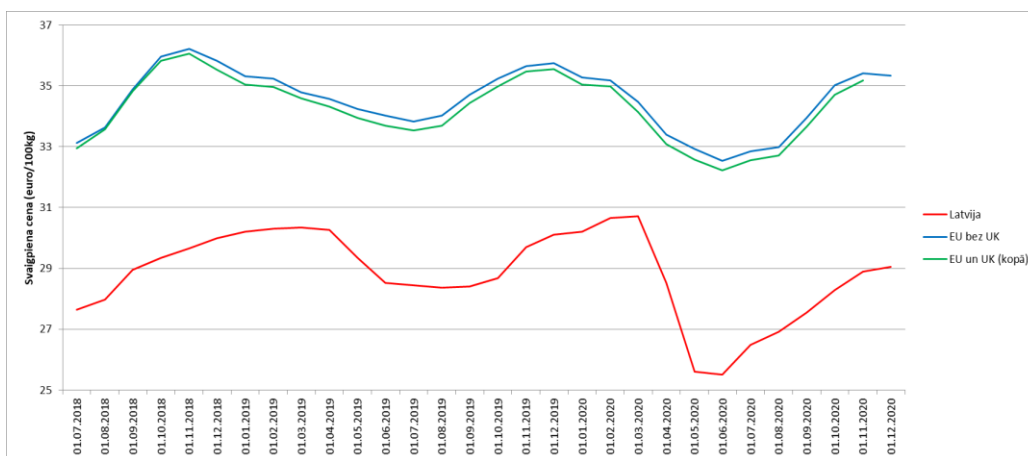
Saskaņā ar Lauksaimniecības datu centra datiem pēdējā pārraudzības gadā, kas noslēdzās 2020.gada 30.septembrī, slaucamu govju ganāmpulku skaits samazinājies līdz 3775 salīdzinājumā ar 2019.gadu, kad to skaits bija 4031, savukārt govju skaits samazinājies līdz 117,5 tūkstošiem (2019.gadā – 120,3 tūkstoši). Tomēr ganāmpulku un govju skaita samazinājums nav ietekmējis savāktā svaigpiena apjomu, jo salīdzinot ar 2019.gadu tas nav būtiski mainījies un atsevišķos mēnešos pat ir pieaudzis (skatīt 12.attēlu).

12.attēls. Latvijā nodotais svaigpiens 2019.un 2020.gadā

Diagrammā izmantotie dati: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/production/production-sector/animal-products/milk-and-dairy-products_en EU production of main dairy products – summary English (326 KB - XLS)

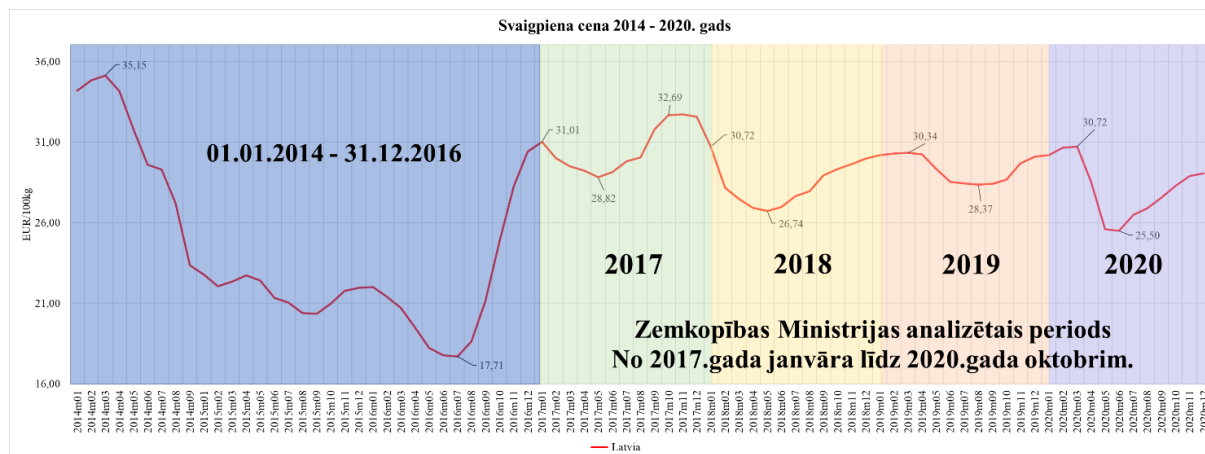
Saskaņā ar Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra valdes priekšsēdētāja Mārtiņa Cimermaņa viedokli¹³⁷ ganāmpulku skaita samazinājums ir loģisks, jo “piena cena ir tik zema, ka nenodrošina normālu attīstību”. Piena iepirkuma cena daudzos gadījumos ir zem pašizmaksas, un zemnieki nespēj ieguldīt attīstībā. Svaigpiena iepirkuma cenu šķēres – starpība starp augstāko un zemāko piena iepirkuma cenu – sasniedz no astoņiem līdz 10 centiem par piena kilogramu. Cenu šķēres uztur piena pārstrādes uzņēmumi: “Industrija nespēj samaksāt Eiropas piena iepirkuma cenu. Lai samaksātu lielajiem zemniekiem, “jānogriež” cenas mazajiem.”¹³⁸. Faktiski tas nozīmē, ka pārstrādes uzņēmumi piena nozarē, izmantojot savu “tirgus varu”, savus iespējamus zaudējumus ierobežo uz primāro ražotāju rēķina.

13.attēls. Svaigpiena cenu izmaiņu dinamika 2018.-2020.gadā Eiropas Savienībā

Diagrammā izmantotie dati: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/overviews/market-observatories/milk_en EU historical prices per EU country English (5.2 MB - XLS)

Līdzīgi kā Latvijā, Eiropas Savienība piedzīvoja svaigpiena cenu kritumu 2020.gada aprīlī un maijā, bet no 2020.gada jūnija gan Latvijas, gan Eiropas Savienības svaigpiena cenas piedzīvoja kāpumu un cenas atgriezās faktiski iepriekšējos līmeņos.

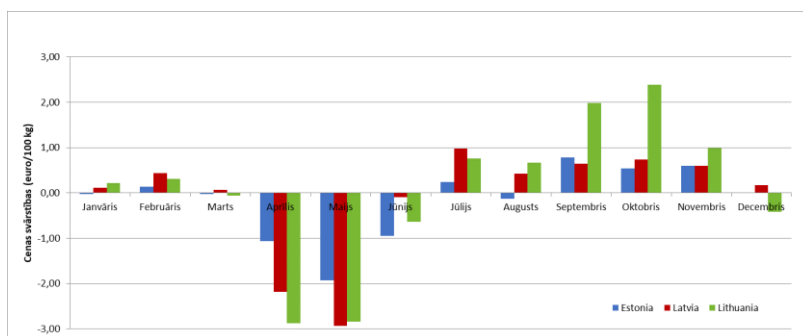
14.attēls. Svaigpiena cenu izmaiņu dinamika 2014.–2020.gadā Latvijā

Diagrammā izmantotie dati: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/overviews/market-observatories/milk_en EU historical prices per EU country English (5.2 MB - XLS)

Analizējot svaigpiena cenas attīstības tendenci, varam secināt, ka piena nozare ir sezonāla un piedzīvo svaigpiena cenu kritumu gada pirmajos divos ceturkšņos. Salīdzinot ar svaigpiena cenu kritumu Latvijā, piemēram, laika periodā no 2014.gada janvāra līdz 2016.gada decembrim, 2020.gada cenu kritums Latvijā nebija nozīmīgs un nebūtu vērtējams kā krīze nozarē. Ievērojot piedzīvotās svaigpiena cenu svārstības Latvijā iepriekšējos periodos, Valsts kontrole uzskata, ka Zemkopības ministrija, 2020.gada martā–aprīlī, sagatavojot Ministru kabineta noteikumu Nr.219 projektu, izdarīja nepamatotu secinājumu par krīzi svaigpiena iepirkuma cenās, pamatojoties uz cenu kritumu 2020.gada pirmajā ceturksnī, neanalizējot datus ilgākā laika periodā.

Komentējot Covid-19 atbalsta nepieciešamību, Zemkopības ministrija 2020.gada 16.decembra preses konferencē skaidroja, ka valsts atbalsts nozares uzņēmumiem nepieciešams, lai nodrošinātu Latvijas lauksaimniecības preču tirgus konkurētspēju Baltijas valstu vidū.

Revidenti, analizējot, piemēram, svaigpiena cenu izmaiņas, salīdzinot tās ar iepriekšējo mēnesi, konstatēja, ka 2020.gada aprīlī un maijā visās Baltijas valstīs bija gandrīz vienāds cenu kritums, savukārt no jūlija cenas ir augušas visās Baltijas valstīs (skatīt 15.attēlu).

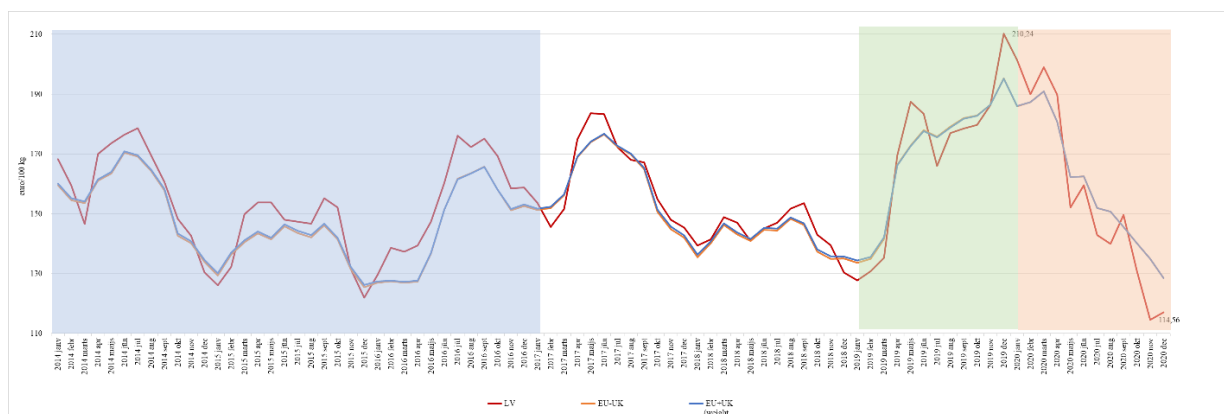
15.attēls. Svaigpiena cenu svārstības Baltijas valstīs 2020.gadā, euro/kg

Diagrammā izmantotie dati: EU historical prices English (751.5 KB - XLS) https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/overviews/market-observatories/milk_en

Pamatojoties uz šiem datiem, redzam, ka Latvijai nebija būtiski sliktāka situācija kā citās Baltijas valstīs un, kopumā skatot gada griezumā, pēc aprīļa un maija, kad bija ieviesti pirmie ar Covid-19 saistītie ierobežojumi un pieprasījums pēc produktiem kritās, svaigpiena cenas Latvijā turpināja augt. Tādējādi atbalsts saistībā ar Covid-19 ietekmi nebija kritiski nepieciešams, jo svaigpiena iepirkuma cenas kopumā svārstījās ierasto tirgus svārstību robežās gan Latvijā, gan kaimiņu valstīs. Latvijas situācija, salīdzinot ar Lietuvu un Igauniju, būtiski neatšķīrās. Februārī un jūlijā Latvija atradās labākā pozīcijā nekā citas Baltijas valstis. Aprīlī un maijā Latvija piedzīvoja līdzīgu kritumu cenas svārstībās kā Lietuva, bet jūnijā atguvās ātrāk nekā abas pārējās Baltijas valstis.

Saskaņā ar Eiropas Komisijas Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāta tirgus ekspertu sagatavoto īstermiņa tirgus attīstības perspektīvas ziņojumu¹³⁹ kopumā Eiropas Savienībā svaigpiena ražošanas pieaugums ir augošs un kopējais ražošanas pieaugums 2020.gadā varētu palielināties par 1,4%. Arī piena pārstrādes produktu cenas saglabājās stabilas un vienmērīgas un pēc sākotnējā krituma Covid-19 uzliesmojuma pavasarī palielinājās, kā rezultātā kopējais ražošanas pieaugums varētu būt 0,8%. Līdzīga pieaugoša tendence pēc krituma pavasarī ir novērojama arī Eiropas Savienības gaļas tirgū. Vienīgais izņēmums šajā tendencē ir cūkgaļas tirgus.

Runājot par cūkgaļas tirgu, saskaņā ar Eiropas Komisijas Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāta tirgus ekspertu sagatavoto īstermiņa tirgus attīstības perspektīvas ziņojumu¹⁴⁰ Covid-19 krīzes iespaidā cūkgaļas ražošana, lai arī pirmajā pusgadā samazinājās par -0,9%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, tomēr stabilais iekšējā tirgus pieprasījums veicināja ražošanas pieaugumu. Diemžēl Āfrikas cūku mēra atklāšana Vācijā apturēja pozitīvo tendenci, jo apturēja apjomīgo cūkgaļas eksportu uz Ķīnu un Vjetnamu. Rezultātā cūkgaļas ražošanas prognoze 2020.gadā tika samazināta tikai līdz +2%, salīdzinot ar 2019.gadu. Jāsecina, ka ar Āfrikas cūku mēri saistītais eksporta kritums ietekmēs Eiropas Savienības iekšējo tirgu pārprodukcijas dēļ un tādējādi ietekmē arī cūkgaļas tirgu Latvijā (skat. 16.attēlu). Tomēr jāpiezīmē, ka tirgus cenas kritums ir no vēsturiski augstākās cenas vērtības, turklāt tā iemesls ir ne tikai Covid-19 krīze, bet arī citi apstākļi, kas saistīti ar Āfrikas cūku mēra atklāšanu Vācijā un sekojošo kraso eksporta apjoma no Eiropas Savienības samazināšanos. Tādējādi 2020.gada novembrī tika sasniegts cūkgaļas cenas vēsturiski zemākais punkts, bet 2021.gada dati iezīmē situācijas uzlabošanos.

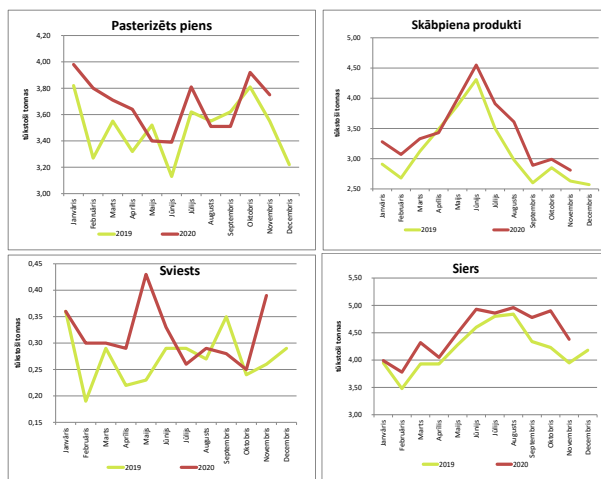
16.attēls. Cūkgaļas cenas svārstības Eiropas Savienībā un Latvijā 2014.—2020.gadā, euro/100 kg

Diagrammā izmantotie dati: EU pig historical prices – details 09 December 2020 https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/overviews/market-observatories/meat/pigmeat-statistics_en

Lauksaimniecības pārstrādes produktu eksporta izmaiņas un to saistība ar Covid-19 krīzi

Saskaņā ar Zemkopības ministrijas informāciju¹⁴¹, atsaucoties uz EUROSTAT datiem, pārtikas, lauksaimniecības un zivsaimniecības produktu eksports pēc pieauguma 2020.gada pirmajos trijos mēnešos – aprīlī, maijā un jūnijā – ir samazinājies par 8%, 20% un 9% salīdzinājumā ar 2019.gada attiecīgajiem mēnešiem, turklāt pārtikas uzņēmumu nozaru organizācijas norāda, ka šāda tendence saglabāsies arī turpmākajos mēnešos. Eksporta apjoma zaudējumu nav iespējams segt ar pārdošanas apjomu palielināšanu vietējā tirgū, jo arī HoReCa sektors¹⁴² saskaras ar pieprasījuma samazināšanos.

Revidenti, analizējot datus par piena produktu pārstrādi, konstatēja, ka Latvijā visos piena pārstrādes sektoros nav novērojams produkcijas apjoma samazinājums, bet gan drīzāk vērojams pieaugums (skatīt 17.attēlu).

17.attēls. Saražotie piena pārstrādes produkti Latvijā 2019. un 2020.gadā

Diagrammā izmantotie dati: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/production/production-sector/animal-products/milk-and-dairy-products_en EU production of main dairy products – summary English (326 KB - XLS)

Analizējot Centrālās statistikas pārvaldes datus par svarīgākajām pārtikas precēm¹⁴³ Latvijas eksportā un analizējot tos ilgākā termiņā, varam konstatēt, ka eksporta vērtība ir ar sezonālu svārstību raksturu un parāda pieaugošu tendenci (skatīt 18.attēlu). Jāsecina, ka Covid-19 pandēmija nav būtiski ietekmējusi arī pārtikas produktu eksportu.

18.attēls. Svarīgākās pārtikas preces Latvijas eksportā 2015.–2020.gadā, euro

Diagrammā izmantotie dati: <https://data.csb.gov.lv:443/sq/42147/AT060m>. Svarīgākās preces Latvijas eksportā

Atsauces

- ¹ Starptautiskos revīzijas standartus finanšu revīziju jomā izmanto arī Starptautiskās Augstāko revīzijas iestāžu organizācija (INTOSAI), kā arī tie saskaņā ar Valsts kontroles likuma 1.panta trešo daļu ir saistoši Valsts kontrolei, kas veic revīzijas saskaņā ar starptautiskajiem publiskā sektora revīzijas standartiem.
- ² Ministru kabineta 2020.gada 12.marta rīkojums Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu".
- ³ Ministru kabineta 2020.gada 6.novembra rīkojums Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu".
- ⁴ Valsts prezidenta 2020.gada 23.marta paziņojums Nr.8 "Valsts konstitucionālo orgānu darbības pamatprincipi ārkārtējā situācijā".
- ⁵ Ministru kabineta 19.05.2020. sēdes protokola Nr.34 33.§ Informatīvais ziņojums "Par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansējuma pārdalēm un risinājumiem COVID-19 seku mazināšanai" 2.punkts.
- ⁶ Ministru kabineta 2020.gada 17.aprīļa rīkojuma Nr.200 "Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem"" 1.1.apakšpunkts.
- ⁷ Ministru kabineta 2020.gada 12.marta rīkojums Nr.103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu".
- ⁸ Ministru kabineta 2020.gada 17.aprīļa rīkojums Nr.200 "Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem"".
- ⁹ Ministru kabineta 2020.gada 17.aprīļa rīkojuma Nr.200 "Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem"" 1.1.apakšpunkts.
- ¹⁰ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi" 13.punkts.
- ¹¹ "Primārā ražošana" ir primāro produktu ražošana vai audzēšana, tostarp ražas novākšana, slaukšana un saimniecībā audzētu dzīvnieku ražošana pirms nokaušanas. Tā iekļauj arī medības, zveju un savvaļas produktu vākšanu (Eiropas Parlamenta un Padomes regula (EK) Nr. 178/2002 (2002. gada 28. janvāris), ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu).
- ¹² Ministru kabineta 2020. gada 16.jūnija noteikumu Nr. 395 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi"" anotācija <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40490138>, resurss apskatīts 2021. gada 29.janvārī.
- ¹³ Cūkkopības nozarei augustā ar Ministru kabineta 2020.gada 11.augusta noteikumiem Nr. 517 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi"".
- ¹⁴ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumi Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi".
- ¹⁵ Ministru kabineta 2020. gada 16.jūnija noteikumi Nr. 395 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi"", Ministru kabineta 2020.gada 11.augusta noteikumi Nr. 517 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi"", Ministru kabineta 2020. gada 27. oktobra noteikumi Nr. 655 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi"", Ministru kabineta 2020. gada 10. decembra noteikumi Nr. 745 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi"".
- ¹⁶ Komisijas regula (ES) Nr. 702/2014 (2014. gada 25. jūnijs), ar kuru konkrētas atbalsta kategorijas lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē un lauku apvidos atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. pantu, 14.pant; Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi" anotācija - <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40486051>, resurss apskatīts 2021. gada 29.janvārī.
- ¹⁷ Eiropas Komisijas Pamatnostādnes par valsts atbalstu grūtībās nonākušu nefinanšu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai (2014/C 249/01).
- ¹⁸ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumi Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi".
- ¹⁹ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi" 17.punkts.
- ²⁰ Ministru kabineta 2020.gada 12.marta rīkojums Nr.103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu".
- ²¹ Zemkopības ministrijas 2020.gada 16.marta rīkojums Nr.36 "Par krīzes vadības darba grupu".

- ²² https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202017/285408_2149556_66_2.pdf, resurss apskatīts 2020.gada 11.novembrī.
- ²³ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi” 2.punkts.
- ²⁴ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi” 3.punkts.
- ²⁵ Atbilstoši Komisijas 2014. gada 25. jūnija regulas (ES) Nr. 702/2014, ar kuru konkrētas atbalsta kategorijas lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē un lauku apvidos atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. pantu 1. pielikumā noteiktajai definīcijai; 4.2. lielie uzņēmumi, kas atbilst Komisijas regulas Nr. 702/2014 2. panta 26. punktā noteiktajai definīcijai.
- ²⁶ Atbilstoši Komisijas 2014. gada 25. jūnija regulas (ES) Nr. 702/2014, ar kuru konkrētas atbalsta kategorijas lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē un lauku apvidos atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. pantu 1. pielikumā noteiktajai definīcijai; 4.2. lielie uzņēmumi, kas atbilst Komisijas regulas Nr. 702/2014 2. panta 26. punktā noteiktajai definīcijai.
- ²⁷ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumi Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi”.
- ²⁸ Maksimālais atbalsta apjoms pretendētam, kas nodarbojas ar lauksaimniecības produktu pārstrādi un kas nav primāro lauksaimniecības produktu ražotājs, izmaksājamā atbalsta kopējais apmērs nepārsniedz 800 000 euro (bez pievienotās vērtības nodokļa).
- ²⁹ Maksimālais atbalsta apjoms kopā ar citiem Covid-19 atbalstiem vienam primāro produktu ražošanas uzņēmumam, tajā skaitā lauksaimniekam, – ne vairāk kā 100 000 euro.
- ³⁰ Ministru kabineta 2020. gada 16.jūnija noteikumi Nr. 395 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi””.
- ³¹ Ministru kabineta 2020.gada 11.augusta noteikumi Nr. 517 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi””.
- ³² Ministru kabineta 2020. gada 27. oktobra noteikumi Nr. 655 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi””.
- ³³ Ministru kabineta 2020. gada 10. decembra noteikumi Nr. 745 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi””.
- ³⁴ Ar Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojumu Nr. 103 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu”.
- ³⁵ Līguma par Eiropas Savienības darbību I pielikumā minētie produkti un produkti, kas saražoti, pārstrādājot līguma I pielikumā minētos produktus par pārtikā lietojamiem produktiem.
- ³⁶ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumi Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi”.
- ³⁷ Ministru kabineta 2020.gada 11.augusta noteikumi Nr. 517 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi””.
- ³⁸ Ministru kabineta 2020. gada 27. oktobra noteikumi Nr. 655 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi””.
- ³⁹ Ministru kabineta 2020. gada 10. decembra noteikumi Nr. 745 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi””.
- ⁴⁰ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi” 17.1.punkts, redakcija, kas spēkā līdz 2020.gada 20. jūnijam.
- ⁴¹ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi” 17.2.punkts, kas spēkā līdz 2020.gada 18.augustam.
- ⁴² Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi” 22.punkts.
- ⁴³ <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40486051>, resurss apskatīts 2021. gada 29.janvārī.
- ⁴⁴ Zemkopības ministrijas 2021.gada 19.marta vēstule Valsts kontrolei Nr. 10.3-1e/573/2021.
- ⁴⁵ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi” 29.punkts.

- ⁴⁶ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumi Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi”.
- ⁴⁷ <https://www.vestnesis.lv/op/2020/137.DA2>, resurss apskatīts 2021. gada 29.janvārī.
- ⁴⁸ <https://www.vestnesis.lv/op/2020/215.DA2>, resurss apskatīts 2021. gada 29.janvārī.
- ⁴⁹ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumi Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi”, sākotnējā redakcija.
- ⁵⁰ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumi Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi”, redakcija ņemot vērā ar Ministru kabineta 2020. gada 16.jūnija noteikumiem Nr. 395 un 2020. gada 11.augusta noteikumiem Nr. 517 veiktos grozījumus.
- ⁵¹ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumi Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi”, sākotnējā redakcija.
- ⁵² Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumi Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi”, redakcija ņemot vērā ar Ministru kabineta 2020. gada 10. decembra noteikumiem Nr. 745 veiktos grozījumus.
- ⁵³ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi” 13.punkts.
- ⁵⁴ Ministru kabineta 2020. gada 27. oktobra noteikumi Nr. 655 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi””, Ministru kabineta 2020. gada 10. decembra noteikumi Nr. 745 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi””.
- ⁵⁵ <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40486051>, resurss apskatīts 2021. gada 29.janvārī.
- ⁵⁶ Zemkopības ministrijas 2021.gada 19.marta vēstule Valsts kontrolei Nr. 10.3-1e/573/2021.
- ⁵⁷ <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40486051>, resurss apskatīts 2021. gada 29.janvārī.
- ⁵⁸ Ministru kabineta 2020. gada 27. oktobra noteikumi Nr. 655 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi””.
- ⁵⁹ <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40486051>, resurss apskatīts 2021. gada 29.janvārī.
- ⁶⁰ Eksperti, kas veica aprēķinus, ir Zemkopības ministrijas Tirgus un tiešā atbalsta departamenta darbinieki.
- ⁶¹ Zemkopības ministrijas 2021.gada 8.janvāra e-pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ⁶² Zemkopības ministrijas 2021.gada 19.februāra e-pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ⁶³ Ministru kabineta 2020. gada 10. decembra noteikumi Nr. 745 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi””.
- ⁶⁴ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumi Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi”.
- ⁶⁵ Zemkopības ministrijas 2021.gada 24.marta e-pasts Valsts kontrolei.
- ⁶⁶ Ministru kabineta 2020. gada 16.jūnija noteikumi Nr. 395 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi””.
- ⁶⁷ Zemkopības ministrijas 2021.gada 8.janvāra e-pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ⁶⁸ Ministru kabineta 2020.gada 11.augusta noteikumi Nr.517 “Grozījumi Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumos Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi””.
- ⁶⁹ <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40486051>, resurss apskatīts 2021.gada 29.janvārī.
- ⁷⁰ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi” 17.punkts.
- ⁷¹ Ministru kabineta 2020. gada 10. decembra noteikumi Nr.745 “Grozījumi Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumos Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi””.
- ⁷² Ministru kabineta 2020. gada 10. decembra noteikumi Nr. 745 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi””.
- ⁷³ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi” 13.punkts.
- ⁷⁴ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumi Nr.219 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi”.
- ⁷⁵ Zemkopības ministrijas 2021.gada 19.marta vēstule Valsts kontrolei Nr. 10.3-1e/573/2021.

- ⁷⁶ Eiropas Komisijas Pamatnostādnes par valsts atbalstu grūtībās nonākušu nefinanšu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai (2014/C 249/01).
- ⁷⁷ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumi Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi".
- ⁷⁸ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi" 17.punkts.
- ⁷⁹ <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40486051>, resurss apskatīts 2021. gada 29.janvārī.
- ⁸⁰ Komisijas regulas (ES) Nr. 702/2014 (2014. gada 25. jūnijs), ar kuru konkrētas atbalsta kategorijas lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē un lauku apvidos atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. pantu 9. panta 2. punkta "c" apakšpunktā un 4. punktā noteiktās publicitātes pasākumu prasības.
- ⁸¹ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumi Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi".
- ⁸² 2020. gada 14. aprīļa Ministru kabineta noteikumu Nr. 219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi" 31.punkts.
- ⁸³ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumi Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi".
- ⁸⁴ Ministru kabineta 2020. gada 27. oktobra noteikumi Nr. 655 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi"" 17.punkts.
- ⁸⁵ 2018.gada 3.janvāra likuma par "Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums" 91.panta 1.daļa.
- ⁸⁶ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi" 6.punkts.
- ⁸⁷ Ministru kabineta 2020. gada 27. oktobra noteikumi Nr. 655 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi"".
- ⁸⁸ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumi Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi".
- ⁸⁹ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi" 17.1.punkts, redakcija, kas spēkā līdz 2020.gada 20. jūnijam.
- ⁹⁰ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi" 17.2.punkts, kas spēkā līdz 2020.gada 18.augustam.
- ⁹¹ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi" 22.punkts.
- ⁹² Ar Ministru kabineta 2020. gada 16.jūnija noteikumiem Nr. 395 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi"" piena un liellopu nozarei, ar Ministru kabineta 2020.gada 11.augusta noteikumiem Nr. 517 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi"" attiecībā uz cūkkopības nozari.
- ⁹³ Ministru kabineta 2020.gada 11.augusta noteikumi Nr. 517 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi"".
- ⁹⁴ <https://www.vestnesis.lv/op/2020/137.DA2>, resurss apskatīts 2021. gada 29.janvārī.
- ⁹⁵ <https://www.vestnesis.lv/op/2020/215.DA2>, resurss apskatīts 2021. gada 29.janvārī.
- ⁹⁶ Zemkopības ministrijas 2021.gada 19.februāra e-pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ⁹⁷ Piemēram, Lauksaimniecības datu centrā uzkrātie dati par svaigpiena iepirkuma apjomu un vidējo cenu, par Latvijas kautuvēs nokauto Latvijā audzēto dzīvnieku skaitu un iegūtās gaļas apjomu, Centrālās statistikas pārvaldes dati par Latvijas kautuvēs nokauto Latvijā audzēto dzīvnieku sugu gaļas iepirkuma cenām.
- ⁹⁸ Piemēram, Latvijas Cūkaudzētāju asociācijas sniegtie dati par asociācijas biedru eksportēto nobarojamo cūku un sivēnu skaitu, SIA „Liellopu izsoļu nams” sniegtie dati par notikušo izsoļu rezultātiem.
- ⁹⁹ Zemkopības ministrijas 2021.gada 19.februāra e-pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ¹⁰⁰ <https://www.vestnesis.lv/op/2020/202.DA2>, resurss apskatīts 2021. gada 29.janvārī.
- ¹⁰¹ Zemkopības ministrijas 2021.gada 19.marta vēstule Valsts kontrolei Nr. 10.3-1e/573/2021.
- ¹⁰² Tiek uzskatīts, ka liellops ir izaudzēts saimniecībā, ja līdz realizācijas dienai tas ir atradies audzētāja saimniecībā vismaz no triju mēnešu vecuma vai tajā noturēts vismaz sešus mēnešus.

- ¹⁰³ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi" 6.punkts.
- ¹⁰⁴ 2020. gada 14. aprīļa Ministru kabineta noteikumu Nr. 219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi" 24.1.¹ punkts.
- ¹⁰⁵ 2020. gada 14. aprīļa Ministru kabineta noteikumu Nr. 219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi" 7.punkts.
- ¹⁰⁶ Ievērojot to, ka dzīvnieku audzētāji audzē dažādu sugu dzīvniekus, unikālais klientu skaits aktivitātē ir 9040.
- ¹⁰⁷ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumi Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi".
- ¹⁰⁸ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi" 17.punkts.
- ¹⁰⁹ <https://www.vestnesis.lv/op/2020/137.DA2>, resurss apskatīts 2021. gada 29.janvārī.
- ¹¹⁰ <https://www.vestnesis.lv/op/2020/215.DA2>, resurss apskatīts 2021. gada 29.janvārī.
- ¹¹¹ Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi" 17.punkts.
- ¹¹² Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr.219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi" 16.punkts.
- ¹¹³ Komisijas regulas (ES) Nr. 702/2014 (2014. gada 25. jūnijs), ar kuru konkrētas atbalsta kategorijas lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē un lauku apvidos atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. pantu 9. panta 2. punkta "c" apakšpunktā un 4. punktā noteiktās publicitātes pasākumu prasības.
- ¹¹⁴ Komisijas regulas (ES) Nr. 702/2014 (2014. gada 25. jūnijs), ar kuru konkrētas atbalsta kategorijas lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē un lauku apvidos atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. pantu 9. panta 2. punkta "c" apakšpunktā un 4. punktā noteiktās publicitātes pasākumu prasības.
- ¹¹⁵ Komisijas regulas (ES) Nr. 702/2014 (2014. gada 25. jūnijs), ar kuru konkrētas atbalsta kategorijas lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē un lauku apvidos atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. pantu III pielikumā noteiktā informācijas struktūra.
- ¹¹⁶ <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public/search/results>, resurss apskatīts 2021. gada 2.februārī.
- ¹¹⁷ <https://www.lad.gov.lv/lv/atbalsta-veidi/valsts-atbalsts/arkartas-atbalsts-covid-19/>, resurss apskatīts 2021.gada 22.martā.
- ¹¹⁸ Ministru kabineta 2020.gada 17.aprīļa rīkojuma Nr.200 "Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem"" 1.2.apakšpunkts.
- ¹¹⁹ Ministru kabineta 2020.gada 17.aprīļa rīkojuma Nr.200 "Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem"" 1.3.apakšpunkts.
- ¹²⁰ Ministru kabineta 2020.gada 26.augusta rīkojuma Nr.472 "Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem"" 1.3.apakšpunkts.
- ¹²¹ Ministru kabineta 2020.gada 29.septembra rīkojuma Nr.575 "Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem"" 2.3.apakšpunkts.
- ¹²² Ministru kabineta 2020.gada 12.marta rīkojums Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu".
- ¹²³ Zemkopības ministrijas 2020.gada 16.marta rīkojums Nr.36 "Par krīzes vadības darba grupu".
- ¹²⁴ Komisijas paziņojums "Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā" 2020/C 91 I/01 (19.03.2020. C(2020) 1863).
- ¹²⁵ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202017/285408_2149556_66_2.pdf, resurss apskatīts 2021. gada 2.februārī.
- ¹²⁶ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202018/285707_2152729_109_2.pdf, resurss apskatīts 2021. gada 2.februārī.
- ¹²⁷ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202029/286839_2173861_51_7.pdf, resurss apskatīts 2021.gada 2.februārī.
- ¹²⁸ <https://www.vestnesis.lv/op/2020/137.DA2>, resurss apskatīts 2021. gada 2.februārī.
- ¹²⁹ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202040/288293_2193450_42_2.pdf, resurss apskatīts 2021. gada 2.februārī.
- ¹³⁰ <https://www.vestnesis.lv/op/2020/202.DA2>, resurss apskatīts 2021.gada 2.februārī.
- ¹³¹ <https://www.vestnesis.lv/op/2020/215.DA2>, resurss apskatīts 2021.gada 2.februārī.
- ¹³² https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202046/289203_2207361_44_2.pdf, resurss apskatīts 2021. gada 2.februārī.
- ¹³³ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/20212/290034_2229840_28_2.pdf, resurss apskatīts 2021. gada 2.februārī.

- ¹³⁴ <https://www.luminor.lv/lv/jaunumi/lauksaimnieki-aktivi-veic-ilgtermina-ieguldījumus-lielaka-aktivitate-ir-graudkopība>, resurss apskatīts 2020.gada 14.septembrī.
- ¹³⁵ <https://www.leta.lv/>, resurss apskatīts 2021.gada 25.martā.
- ¹³⁶ <https://www.la.lv/pagajusais-gads-veicinajis-tirdzniecibas-kanalu-transformaciju-solks-atklaj-ka-kovidserga-ietekmejusi-piena-nozari>, resurss apskatīts 2021.gada 25.martā.
- ¹³⁷ <https://www.la.lv/ka-tas-iespejams-ka-neskatoties-uz-govju-skaita-samazinajumu-piena-izslaukumi-kapi>, resurss apskatīts 2021.gada 25.janvārī.
- ¹³⁸ <https://www.la.lv/ka-tas-iespejams-ka-neskatoties-uz-govju-skaita-samazinajumu-piena-izslaukumi-kapi>, resurss apskatīts 2021.gada 25.janvārī.
- ¹³⁹ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/short-term-outlook-autumn-2020_en.pdf, resurss apskatīts 2021.gada 2.februārī.
- ¹⁴⁰ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/short-term-outlook-autumn-2020_en.pdf, resurss apskatīts 2021.gada 2.februārī.
- ¹⁴¹ Zemkopības ministrijas 2021.gada 8.janvāra e-pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ¹⁴² Viesnīcu, restorānu un sabiedriskās ēdināšanas nozare, ko apzīmē ar terminu HoReCa. Termins veidojies no saīsinājuma *Hotellerie-Restaurant-Café*.
- ¹⁴³ Analīzē iekļauti pārtikas produkti, par kuru eksportu datus apkopo Centrālā statistikas pārvalde: 0302-0304 Svaigas, atdzesētas vai saldētas zivis, kg; 0401-0404 Piens, krējums un piena produkti, izņemot sviestu, sieru un biezpienu, kg; 040510 Sviests, kg; 0406 Siers un biezpiens, kg; 1001 Kvieši un kviešu un rudzu maisījums, kg; 1514 Rapšu, rīpu vai sinepju eļļa un to frakcijas, kg; 1604-1605 Gatavie zivju, vēžveidīgo, molusku produkti un konservi, kg; 1806 Šokolāde un citi pārtikas produkti ar kakao piedevu, kg; 2202 Bezalkoholiskie dzērieni ar saldinātāji vai aromātisko vielu piedevu.